Gemeente Amsterdam

Versie 1.0
2022-10-06

Agenda Duurzaamheid Stadsdeel Nieuw-West

Voorwoord

Vandaag de dag zijn er veel mensen aan het overleven. Hun bestaanszekerheid staat onder druk. In de overlevingsstand is het moeilijk om groen te denken, terwijl dit voor veel mensen juist dé manier is om het leven betaalbaarder te krijgen. Het is belangrijk om dit in solidariteit met elkaar aan te pakken, anders worden de verschillen tussen rijk en arm steeds groter. Er gaan elke keer weer grote groepen mensen de straten op om te strijden voor een groene toekomst voor iedereen. Zij maken zich zorgen over wat henzelf, maar vooral wat onze kinderen en kleinkinderen te wachten staat.

Bestaanszekerheid en duurzaamheid zijn geen tegenstellingen. Een duurzame wereld is een wereld met een lage energierekening, droge voeten en schone lucht. Daarom heeft ook stadsdeel Nieuw-West de ambitie om een duurzame transitie te faciliteren en versnellen via de Agenda Duurzaamheid Nieuw-West. Deze agenda wil de activiteiten vanuit de gemeente en de gebieden helder in kaart te brengen, zodat de organisatie kan sturen op duurzaamheidsontwikkelingen.

Duurzaamheid is een breed begrip. Dit stuk focust zich op de rol dat het stadsdeel heeft in de duurzame transitie dus is ervoor gekozen om vooral aandacht te besteden aan onderwerpen waar het stadsdeel de meeste impact op kan maken; wat willen we én kunnen we doen. Dit betekent dat bepaalde onderwerpen minder aandacht krijgen. Deels omdat deze al geborgd zijn op stedelijk, regionaal of landelijk niveau, zoals bij het ontwikkelen van nieuwe woningen en andere gebouwen of het uitstootvrij maken van het openbaar vervoer. Nieuwe wet- en regelgeving zorgt ervoor dat duurzaamheid hier reeds geborgd is. Ook is er bijvoorbeeld geen aandacht voor het stikstofprobleem, wat landelijk voor veel hoofdpijn zorgt. Ook zaken als het verduurzamen van het Westelijk havengebied of het verduurzamen van de interne organisatie zijn onderwerpen die terugkomen in stedelijke beleidsstukken maar die voor stadsdeel Nieuw-West minder relevant zijn.

In dit stuk staan de vraagstukken centraal die onze bewoners direct raken. De lucht is vuiler in kwetsbare wijken en daarom richten wij ons op schone lucht, duurzame energie, het aardgasvrij maken van gebouwen en het vergroenen van het stadsdeel. De overeenkomsten tussen bestaanszekerheid en duurzaamheid komen terug in de aanpak van energiearmoede, duurzaam ondernemen en het enthousiasmeren van bewoners voor banen in de energietransitie. Hoewel duurzaamheid op valt te delen in een aantal thema's moet niet vergeten worden dat het hier gaat om een systeemverandering: een andere manier van kijken naar de wereld en een andere manier van omgaan met de middelen die we tot onze beschikking hebben. Meer nog dan het uitvoeren van duurzame projecten zullen het stadsdeel en haar bewoners duurzaam gaan denken en handelen. We streven naar een eerlijke energietransitie waar iedereen in solidariteit van kan profiteren. Nu en in de toekomst. We kunnen het alleen samen doen, want mensen maken Nieuw-West!

Sandra Doevendans
Dagelijks bestuur Amsterdam Nieuw-West
31-01-2023

Inhoud

1 Inleiding 3
1.1 Achtergrond 4

2 Centraal beleid 4
2.1 Beleidsstukken 5
2.2 Mijlpalen 5
2.3 Thema's 6

3 Duurzaamheid in Nieuw-West 9
3.1 Achtergrond 10
3.2 Risico's en kansen 10
3.3 Toekomstvisie 11

4 Werkproces binnen de Agenda Duurzaamheid 12

5 Overzicht van duurzame ontwikkelingen per gebied 15
5.1 Geuzenveld, Slotermeer 16
5.2 Osdorp 18
5.3 Slotervaart 20
5.4 Aker, Sloten en Nieuw Sloten 23
5.5 Sloterdijk Nieuw-West 25
5.6 Gebiedsoverstijgende activiteiten: 27

6 Prioritering Nieuw-West 28
6.1 Ambities 29
6.2 Prioritering 32

7 Financiële middelen voor realisatie prioritering 39

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Om ervoor te zorgen dat iedere Amsterdammer in de nabije toekomst kan genieten van een schone, gezonde en duurzame stad heeft de Gemeente Amsterdam grote plannen op het gebied van duurzaamheid, verankerd in beleidsstukken zoals de Transitievisie Warmte, Amsterdam Circulair en het Actieplan Schone Lucht. In stadsdeel Nieuw-West is men, net als in de rest van de stad, hard aan het werk om deze ambities te realiseren. De Agenda Duurzaamheid Nieuw-West is een inventarisatie van projecten, programma's en andere ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid. Het laat zien welke stappen er gezet zijn, hoe het stadsdeel er nu voor staat en wat er nog moet gebeuren om de ambities van de stad te realiseren.

Tegelijkertijd hebben ook de inwoners niet stil gezeten. Buren leggen samen zonnepanelen en groene daken op daken, ondernemers denken na over circulair ondernemen en maatschappelijke instellingen isoleren hun panden. Deze, en vele andere ontwikkelingen, zijn ook opgenomen in dit document. Het is namelijk van cruciaal belang dat op straat, buurt, wijk en stedelijk niveau wordt gewerkt aan de duurzaamheidsopgaves. Bovendien kunnen deze enkel gerealiseerd worden als deze in samenwerking worden uitgevoerd.

De taak die er nu ligt is om stedelijke projecten goed te doen landen én om bewoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen te ondersteunen, adviseren en te enthousiasmeren. Wanneer duurzaamheid integraal wordt aangepakt biedt het kansen en kan het niet alleen leiden tot een prettigere leefomgeving met kwalitatief goede huizen, betere luchtkwaliteit en een grotere biodiversiteit; maar ook verbetering van werkgelegenheid, veiligheid en de minder armoede.

De Agenda Duurzaamheid Nieuw-West is een levend document, dat periodiek aangevuld wordt op basis van recente ontwikkelingen, kennis en beleidsstukken.

2 Centraal beleid

2.1 Beleidsstukken

De gemeente Amsterdam heeft verschillende beleidsstukken vastgesteld die relevant zijn voor het thema duurzaamheid. Dit beleid is relevant voor de Agenda Duurzaamheid Nieuw-West en wordt daarom in deze paragraaf genoemd. Hoewel er geen centrale Agenda Duurzaamheid bestaat is het vanuit het stadsdeel wenselijk dat het centrale beleid niet alleen vorm krijgt in centrale programma's, zoals Aardgasvrij, maar ook in een lokale duurzaamheidsagenda.

Actieplan Schone Lucht	Oktober 2019
Regionale Energiestrategie (RES): Concept RES Amsterdam	Januari 2020
Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050	Maart 2020
Amsterdam Circulair 2020-2025	April 2020
Transitievisie Warmte	September 2020
Groenvisie 2020-2050	December 2020
Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie	April 2021
Duurzame Stad, Duurzame Banen	Juni 2021
Coalitieakkoord Amsterdams Akkoord	Mei 2022

2.2 Mijlpalen

De verschillende beleidsstukken hebben ieder hun eigen mijlpalen, waar ook Nieuw-West aan bijdraagt. Deze hebben een grote invloed op waar het Stadsdeel de focus moet leggen met betrekking tot duurzaamheid. In de tabel hieronder staan alle mijlpalen in chronologische volgorde en gegroepeerd per duurzaamheidsthema, zoals deze ook via de website van Amsterdam worden gecommuniceerd: Schone Lucht, Duurzame Energie & Aardgasvrij, Groen en Circulaire Economie. Al deze thema's dragen bij aan het einddoel, namelijk een klimaatneutrale gemeente.

Datum	Doelstelling	Beleidsstuk
2020	Realisatie (diesel)milieuzones binnen ring A10 personenauto's en bestelwagens vanaf emissieklasse 4 (Euro 4), geografische uitbreiding milieuzones	Actieplan Schone Lucht
2022	Uitstootvrij gebied voor ov-bussen en touringcars binnen de s100 ten zuiden van het spoor; aanscherpen van milieuzone vrachtverkeer naar emissieklasse 6 (Euro 6)	Actieplan Schone Lucht
2025	Uitstootvrij gebied met omvang van de bebouwde kom voor brom- en snorfietsen; uitstootvrij gebied binnen de ring A10 voor vracht- en bestelwagens, taxi's, ov-bussen en touringcars; uitstootvrij gebied	Actieplan Schone Lucht

	voor passagiersvaart (heel Amsterdam), pleziervaart (centrum) en GVB-veren	
2030	Geen auto's meer met uitlaatgassen	Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal
2030	Uitstootvrij gebied met de omvang van de bebouwde kom, voor alle modaliteiten	Actieplan Schone Lucht
2030	127 MW (283 GWh) aan windenergie opwekken in zeven zoekgebieden en 400 MW (380 GWh) aan zonne-energie op grote daken en dubbelgebruik van stedelijke ruimtes	Regionale Energiestrategie (RES)
2030	De gemiddelde Amsterdammer leeft drie maanden langer vanwege verbeterde luchtkwaliteit door middel van het halen van de advieswaarden van de World Health Organization (WHO)	Actieplan Schone Lucht
2030	55% CO2-reductie	Transitievisie Warmte
2030	60% CO2-reductie	Amsterdams Akkoord
2030	Halvering van het gebruik van nieuwe grondstoffen	Amsterdam Circulair
2040	Geen huis meer verwarmd op aardgas	Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal
2040	Amsterdam aardgasvrij	Transitievisie Warmte
2050	Compleet zonder kolen, gas en olie	Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal
2050	Amsterdam is leefbaarder en aantrekkelijker door de realisatie van een sterke stedelijke groenstructuur. Groene gebieden zijn verbonden, behouden, uitgebreid en opgewaardeerd.	Groenvisie
2050	Amsterdam is zo goed mogelijk voorbereid op het veranderende klimaat en weersextremen	Uitvoerings-programma Klimaatadaptatie
2050	Amsterdam klimaatneutraal	Transitievisie Warmte
2050	Amsterdam volledig circulair	Amsterdam Circulair

2.3 Thema's

Op basis van de hierboven genoemde mijlpalen zijn de thema's op kleur ingedeeld:

- Schone Lucht

- Duurzame Energie & Aardgasvrij
- Groen
- Circulaire Economie

In de tabel zijn de opgaven per thema met de bovenstaande kleuren aangegeven. Deze thema's dragen allemaal bij aan het uiteindelijke overkoepelende thema: Klimaatneutraal. Tussentijdse mijlpalen met betrekking tot klimaatneutraliteit zijn in het rood weergegeven. Zo heeft de gemeente Amsterdam zich ten doel gesteld om 55% CO2-reductie te realiseren in 2030 (Transitievisie Warmte), in het coalitieakkoord Amsterdams Akkoord spraken partijen zelfs een reductie van 60% af binnen deze termijn. Het uiteindelijke doel is volgens de Transitievisie Warmte om volledig klimaatneutraal te zijn in 2050. Onderstaande tijdlijn in figuur 1 geeft een beeld hoe deze mijlpijlen er in de tijd uitzien.

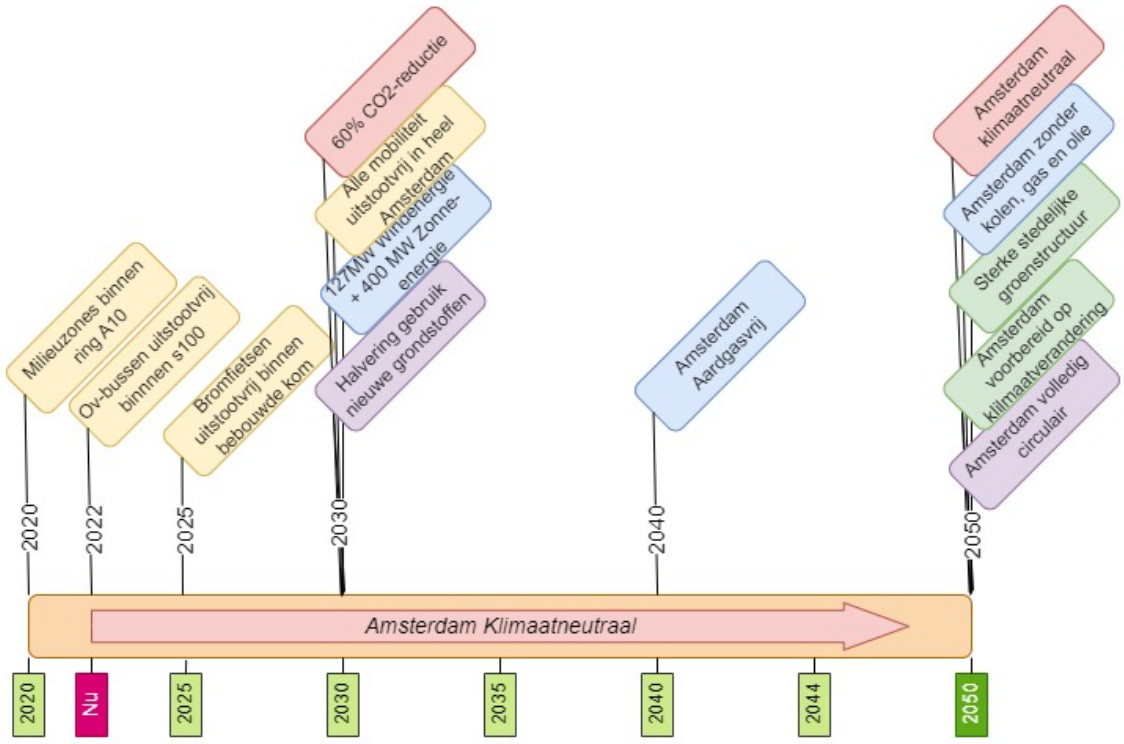

Figuur 1, Tijdlijn Mijlpalen Amsterdam

Wat alle subthema's voor Stadsdeel Nieuw-West betekenen en in hoeverre het Stadsdeel daarin een rol speelt wordt hieronder verder uitgewerkt.

Schone Lucht

Op het gebied van schone lucht stelt de stad een aantal doelen, met als einddoel geen uitstoot uit voertuigen meer in 2030 voor de volledige bebouwde kom van Amsterdam. Deze doelen voor mobiliteit dragen uiteindelijk bij aan het algemene doel van Amsterdam om in 2050 volledig klimaatneutraal te zijn en dus geen CO2 meer uit te stoten. Om dit te halen is er een routekaart opgesteld (Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050).

Concreet betekent dit voor Nieuw-West dat er sinds 2020 een eerste milieuzone is ingericht in het kleine deel binnen de ring A10 wat toebehoort aan Nieuw-West. In 2025 zal dit deel geheel uitstootvrij zijn voor vracht- en bestelwagens, taxi's, ov-bussen en touringcars. Het is aannemelijk dat een deel van dit vervoer buiten de ring belandt, waardoor het risico ontstaat dat de luchtkwaliteit daar verslechterd. Een gedeelte van het probleem verplaatst zich.

Daarnaast geldt voor heel Nieuw-West dat in 2025 alle brom- en snorfietsen en de passagiersvaart geheel uitstootvrij moet zijn. In 2030 moeten, ook in Nieuw-West, alle voertuigen uitstootvrij zijn. Een dergelijke opgave vergt meer dan alleen bebording en handhaving. Als alle voertuigen uitstootvrij zijn, zullen deze op elektriciteit of waterstof rijden en dus moeten er voldoende oplaad- en tankmogelijkheden zijn. Dit is een uitdaging, aangezien er ook verdicht gaat worden en er dus veel andere zaken een plek opeisen in de openbare ruimte. Daarnaast zorgt het ook voor een netwerkcongestie. Deze opgave moet voor 2030 gerealiseerd moet zijn.

Duurzame Energie & Aardgasvrij

Duurzame Energie & Aardgasvrij zijn belangrijke thema's als het aankomt op de transitie tot klimaatneutrale stad in 2050, die sterk met elkaar verbonden zijn. In 2030 zal er voor 127 MW aan windenergie opgewekt worden en 400 MW aan zonne-energie. In 2040 wordt geen enkel huis meer verwarmd met aardgas en is Amsterdam volledig aardgasvrij, om vervolgens in 2050 compleet zonder kolen, gas en olie te kunnen (Transitievisie Warmte). Naast het aardgasvrij maken is het isoleren van de panden van groot belang; de nieuwe coalitie heeft hiervoor een grootschalig isolatie-offensief aangekondigd. Het is belangrijk om hierbij samen op te trekken met bewoners, bedrijven en instellingen in Amsterdam, maar ook met de regio, de provincie, het Rijk en Europa.

Uiteindelijk vraagt de energietransitie om een maatschappelijke verandering, die we op een rechtvaardige wijze laten plaatsvinden. Het is de taak van de centrale stad om hierin de regie te nemen en heldere publieke doelen te stellen. Voor Energie & Warmte zijn er verschillende routekaarten geschreven om dit te bewerkstelligen, op het gebied van Gebouwde omgeving, Elektriciteit en Haven & Industrie (Routekaart Amsterdam Klimaatneutraal 2050).

Voor Nieuw-West betekent deze transitie op korte termijn, dus voor 2030, dat er in Sloterdijk Nieuw-West gezocht wordt naar mogelijkheden om windenergie op te wekken. Verder zullen daken zoveel mogelijk worden gebruikt voor zonne-energie. Ook wordt gekeken of er langs snelwegen zonnepanelen geplaatst kunnen worden.

Om alle woningen aardgasvrij te maken is voor iedere buurt in Amsterdam de best passende oplossing en transitieperiode voor de overgang naar duurzaam verwarmen opgesteld (Transitievisie Warmte). Deze strategie is per buurt in Nieuw-West verschillend. De uitvoering gaat via BuurtUitvoeringsPlannen. Hierin komen verschillende onderdelen terug, zoals een onderbouwing van de financiële en technische haalbaarheid en hoe de samenwerking met de buurt gaat.

In Nieuw-West zijn bovendien verschillende buurten als 'City Deal'-buurten aangewezen, die als eerste de overstap zullen maken naar aardgasvrij. Het gaat om de Wildemanbuurt, de Dobbebuurt en de Jacob Geelbuurt. Ook in de Lodewijk van Deysselbuurt en de Confusiusbuurt wordt gewerkt. Aardgasvrijregisseurs hebben hier de leiding in het doorlopen van verschillende fases met de

professionele stakeholders en bewoners. Het Stadsdeel ondersteunt hen hierbij en is verantwoordelijk voor afstemmen over openbare ruimte en bereikbaarheid, bijdragen aan informatievoorziening en het organiseren van activiteiten op gebied van democratisering. De Transitievisie Warmte schrijft een isolatieprogramma voor, waarin collectieve inkoop schaalvoordelen kan opleveren. Toegang tot energieleningen en subsidies zijn hierbij essentieel.

Om deze ontwikkelingen kracht bij te zetten en om sterker uit de coronacrisis te komen, heeft de gemeente verder het plan Duurzame Stad, Duurzame Banen opgesteld. Hierin worden verschillende investeringen naar voren gehaald om de doelstellingen op het gebied van Duurzame Energie & Aardgasvrij sneller te kunnen realiseren. Het gaat om projecten binnen de Zonmotor, Warmtemotor, Vastgoedmotor, MKB-motor en Renovatie- en Isolatiemotor. Door middel van deze vervroegde investeringen zijn doelen wellicht eerder haalbaar dan gepland.

Groen

In 2050 zorgt de realisatie van een sterke stedelijke groene structuur ervoor dat Amsterdam leefbaarder en aantrekkelijker wordt. Groene gebieden zijn verbonden, behouden, uitgebreid en opgewaardeerd. Groen draagt bij aan verschillende opgaven, zoals gezondheid, sociaal welzijn, klimaatadaptatie en natuur & biodiversiteit (Groenvisie 2020-2050). In de Agenda Groen voor Stadsdeel Nieuw-West wordt concreet uitgewerkt wat deze opgave betekent voor het Stadsdeel.

Daarnaast is de Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie opgesteld in 2021, op basis van de Strategie Klimaatadaptatie uit 2020. Hierin wordt concreter ingegaan op wat de gemeente kan doen op het gebied van klimaatadaptatie. Het doel hiervan is om in 2050 zo goed mogelijk voorbereid te zijn op klimaatverandering en weersextremen. Tevens is er een klimaatadaptatiemotor ingericht, waarin investeringen naar voren zijn gehaald om sneller uit de coronacrisis te komen. Deze zullen bijdragen aan het sneller realiseren van de doelen op het gebied van klimaatadaptatie (Duurzame Stad, Duurzame Banen). Hoewel de Agenda Groen voor Stadsdeel Nieuw-West ook uitgebreid ingaat op het thema klimaatadaptatie, wordt dit vanwege het duurzaamheidsaspect ook meegenomen in deze Agenda.

Circulaire Economie

In 2030 geldt voor de hele gemeente Amsterdam dat het gebruik van nieuwe grondstoffen gehalveerd zal zijn. Vervolgens is Amsterdam in 2050 volledig circulair. Om dit te bewerkstelligen worden materialen en grondstoffen hoogwaardig verwerkt en wordt er slimmer geproduceerd en geconsumeerd (Amsterdam Circulair 2020-2025).

Dit doel is onderverdeeld in drie verschillende waardeketens. Allereerst via voedsel en organische reststromen. Zowel bij huishoudens als bij horeca wordt ingezet op het tegengaan van voedselverspilling en hergebruik van organische reststromen, zoals het inzamelen van frituurvet voor biodiesel. Ook ligt de focus op regionaal geproduceerd en plantaardig voedsel. Verder wordt maai- en snoeiafval teruggegeven aan de natuur ter bevordering van de biodiversiteit. Op het gebied van consumptiegoederen wordt meer ingezet op reparatie, waardebehoud en slimmer verwerken van de reststromen. Hiervoor worden meer kringloopwinkels en reparatiecentra in de

stad ingericht. Verder wordt bij de bouw van bijvoorbeeld gebouwen, wegen, bruggen en speeltuinen ingezet op hergebruikte en duurzame materialen.

3 Duurzaamheid in Nieuw-West

3.1 Achtergrond

Het Amsterdam aan het begin van de 20ste eeuw was een ongezonde en onveilige plek. Industrialisatie zorgde voor een grote toename van inwoners, die in slechte huizen en in kleine kamers woonden. Om hier verandering in te brengen werd stedenbouwkundige Cornelis van Eesteren in 1928 gevraagd een Algemeen Uitbreidingsplan te realiseren. Geïnspireerd door het Engelse concept van *garden cities*, waarbij groen en gezond leven de hoogste prioriteit was, zou het stadsdeel Nieuw-West in de jaren veertig en vijftig uitgroeien tot een nieuw stuk Amsterdam waar licht, lucht en ruimte de hoofdrol speelden; met veel plek voor groen en water.

Het stadsdeel transformeerde in een levendig stadsdeel dat anno 2022 meer dan 162.000 bewoners telt; het grootste aantal van alle stadsdelen in Amsterdam. Eerst kwamen zij vooral uit Amsterdam zelf; vanaf de jaren tachtig hadden bewoners vaak een migratieachtergrond uit Marokko of Turkije. In het kader van stadsvernieuwing werden sinds 2001 vele duizenden woningen gerenoveerd of vervangen door nieuwbouw. Een andere trend is het veranderende woningbestand: het aantal sociale huurwoningen neemt af en het aantal middeldure huur- en koopwoningen groeit, waardoor het voor bewoners met een laag- of middeninkomen steeds moeilijker is om een woning te vinden.

3.2 Risico's en kansen

Duurzaamheid is de afgelopen jaren steeds belangrijker geworden in het stadsdeel. De Gemeente Amsterdam speelt hierin zelf een belangrijke rol. Bij nieuwbouwprojecten worden strenge duurzaamheidsregels meegegeven, de openbare ruimte wordt zo veel mogelijk natuurinclusief ontworpen en bij de bestaande bouw is een begin gemaakt met het isoleren en aardgasvrij maken van woningen. Rondom de Sloterplas wordt onderzoek gedaan naar aquathermie, waar water wordt gebruikt voor het verwarmen en koelen van gebouwen, en in Sloterdijk Nieuw-West wordt gezocht naar geschikte locaties voor windmolens. Op verschillende plekken zijn ondernemers bezig om hun panden klimaatbestendig te maken en ook bewoners dragen met geveltuinen, groene daken en regentonnen hun steentje bij.

Tegelijkertijd staat het stadsdeel voor een aantal grote uitdagingen. Amsterdam groeit, waardoor er een grotere druk wordt gezet op de openbare ruimte, wat onder andere verstening tot gevolg

heeft. Hoge energieprijzen en slecht geïsoleerde woningen zorgen voor energiearmoede bij veel toch al kwetsbare bewoners. Van energiearmoede is sprake wanneer huishoudens meer dan 10 procent van hun inkomen moeten uitgeven aan energie. De realiteit is dat in Nieuw-West, waar relatief veel sociale huurwoningen staan, bewoners vaak nog jaren moeten wachten tot hun woning aardgasvrij en/of geïsoleerd wordt, met hoge energiekosten en koude winters tot gevolg.

Duurzaamheidsopgaves zijn complex en het is vaak moeilijk om bewoners mee te nemen. In Nieuw-West zijn relatief veel inwoners laaggeletterd of spreken de taal niet voldoende. Ook voor digibeten, mensen die niet goed kunnen omgaan met een computer, moet meer aandacht komen. Überhaupt is er sprake van een taalprobleem; ambtenaren en andere actoren in de duurzaamheidswereld zijn veelal theoretisch opgeleid en bevinden zich in een andere belevingswereld dan veel Amsterdammers. Het is de kunst om elkaars taal te spreken.

De sociale cohesie in veel buurten is laag. Eenzaamheid en gevoelens van uitsluiting spelen een rol. Tel daarbij op dat er bij een grote groep Amsterdammers weinig vertrouwen is in de overheid én dat er naast duurzaamheid nog veel andere opgaves zijn in het stadsdeel maakt dat er nog veel werk aan de winkel is. Ook hoge kosten zijn een probleem; voor veel Amsterdammers is verduurzaming simpelweg te duur: denk aan hoge kosten voor isoleren of de aanschaf van een elektrische auto. Überhaupt zorgen de hoge energiekosten ervoor dat bij veel bewoners en ondernemers de verduurzamingsplannen verder uit het zicht komen.

Hoewel Nieuw-West beschikt over een grootschalig netwerk van maatschappelijke organisaties, ondernemers en betrokken bewoners zijn deze vaak kleinschalig en lokaal georiënteerd. In tegenstelling tot andere stadsdelen zijn er bijvoorbeeld weinig ondernemersverenigingen en bedrijveninvesteringszones, wat een gezamenlijke aanpak bemoeilijkt. Het risico bestaat dat het stadsdeel achter gaat lopen met de rest van de stad wanneer het gaat over verduurzaming.

Toch zijn er veel kansen. Doordat veel gebouwen over platte daken of een noord/zuid oriëntatie bezitten kan breed worden ingezet op zonnepanelen. Het feit dat er veel woningcorporatiebezit is kan ertoe leiden dat hier snel stappen gezet kunnen worden op het gebied van de energietransitie. Ook het vele groen biedt kansen voor biodiversiteit en natuurinclusiviteit. Op een integrale manier werken aan duurzaamheid zorgt er daarnaast voor dat ook andere problemen aangepakt kunnen worden. Tel daar het grote aantal bewoners, ondernemers en instellingen die zich reeds met duurzaamheid bezighouden én graag hun kennis en ervaringen wil delen met anderen bij op. Het (in)formele netwerk is dé grote kracht van Nieuw-West, de sleutel tot de duurzaamheidstransitie. Er moet echter voor gewaakt worden dat zij een verlengstuk worden van de Gemeente; als partners moet de relatie gelijkwaardig zijn.

3.3 Toekomstvisie

Als de duurzaamheidsopgaves goed worden uitgevoerd ligt Nieuw-West er beter bij dan ooit tevoren. Men woont, werkt én ontspant er op een prettige manier. Hoewel het klimaat extremer geworden is, zijn door maatregelen vanuit de stad de gevolgen hiervan geminimaliseerd. Door onder andere de infrastructuur te verbeteren en de stad zo in te richten dat men met het openbaar

vervoer, de fiets of al wandelend gemakkelijk, goedkoop en snel op de bestemming aankomt laat men de auto steeds vaker staan. Doordat er minder hard mag worden gereden én auto's uitstootvrij zijn is het stadsdeel een schonere én veiligere plek geworden.

Ook op het gebied van circulariteit zijn grote stappen gezet. Ondernemers produceren minder afval, zijn zo veel mogelijk circulair en verkopen kwalitatief goede producten die langer meegaan en makkelijker te repareren zijn. Bewoners zijn zich bewuster van hun ecologische voetafdruk. Door afval beter te hergebruiken is rondzwervend afval een zeldzaamheid geworden. Bovendien is de balans tussen natuur en de stad verbeterd; door natuurinclusief te bouwen en meer aandacht te besteden aan biodiversiteit leidt dit tot een nóg groener stadsdeel.

Door groots in te zetten op het isoleren en aardgasvrij maken van gebouwen zijn Amsterdammers er qua comfort, kosten en leefbaarheid flink op vooruitgegaan. De energietransitie heeft er daarnaast voor gezorgd dat meer inwoners aan het werk konden en doordat gezamenlijk inkopen goedkoper was hebben buren elkaar opgezocht, wat heeft gezorgd voor een sociaal sterker stadsdeel waarbij men elkaar ook voor niet-duurzaamheidszaken opzocht.

Doordat de Gemeente Amsterdam met bewoners, ondernemers en instellingen heeft samengewerkt is bovendien het vertrouwen hersteld. Door te inspireren, ondersteunen en te adviseren heeft het stadsdeel hun inwoners mee kunnen krijgen. Ook de vele partijen in het gebied hebben hun steentje bijgedragen. Koplopers hebben hun opgedane kennis met hun buren gedeeld en doordat de totstandkoming van windmolens in het gebied goed in samenspraak is gegaan met omwonenden zijn zorgen hierover weggenomen.

4 Werkproces binnen de Agenda Duurzaamheid

De Agenda Duurzaamheid van Nieuw-West is opgezet als een levend document. De **inventarisatie van projecten en initiatieven op het gebied van duurzaamheid** wordt elk jaar bijgewerkt naar de huidige stand van zaken. Ook nieuw beleid op het gebied van duurzaamheid wordt geïntegreerd. De programmamanager duurzaamheid draagt hiervoor de verantwoordelijkheid en de duurzaamheidscoördinator van Nieuw-West beheert het agendadocument. Hiervoor is het noodzakelijk dat er wordt afgestemd met betrokken contactpersonen binnen directies, stadsdeel en gebiedsteams. Om dit te kunnen bewerkstelligen zal de duurzaamheidscoördinator contact opnemen met vaste contactpersonen. De Agenda fungeert niet alleen als inventarisatie van bestaande initiatieven en projecten, maar ook als **coördinerend en richtinggevend document op het gebied van duurzaamheid**. Duurzaamheidsprojecten waar de gemeente aan bijdraagt op financieel of organisatorisch vlak en/of waar zij regie voor draagt hebben verschillende en vaak gecombineerde aanleidingen, i.e.:

- Beleidsdoelen
- Bestuurlijke ambities
- Ambtelijke inschatting van kansen
- Wensen van bewoners, ondernemers en instellingen

Ook worden duurzaamheidsprojecten/initiatieven op twee verschillende niveaus uitgevoerd of gefaciliteerd: vanuit de centrale stad of vanuit het stadsdeel. de Agenda is bij uitstek de plek om duidelijkheid en overzicht te creëren binnen dit verstrengeld samenspel van verschillende niveaus en verantwoordelijkheden.

Het is mogelijk om een symbiose tussen projecten en initiatieven op verschillende niveaus te ontwaren en te realiseren. Door middel van inventarisatie, overleg en uiteindelijk vaststelling van de Agenda zullen de vragen: ‘wat gebeurt er al?’, ‘wat gaan we doen?’ en ‘hoe gaan we dit doen?’ worden beantwoord. Dit vergt minstens twee stappen binnen het werkproces:

1. inventarisatie van de status van lopende projecten & initiatieven bij betrokkenen,
2. inventarisatie van gesignaleerde kansen, ambities en wensen bij betrokkenen en daarvoor noodzakelijke inzet en middelen i.e. ‘prioritering’.

De eerste stap biedt overzicht zodat de tweede stap een uitvoeringsperspectief kan bieden. **De inzet van capaciteit en budget van de lokale politiek om kansen, ambities of wensen te realiseren is de Agenda Duurzaamheid eigen en additioneel (naast e.g. initiatieven die vanuit centraal gecoördineerde programma’s lopen, waarvoor het college verantwoordelijkheid draagt) om de duurzaamheidsambities van het college binnen het stadsdeel te verwezenlijken.** Na inventarisatie van kansen, ambities en wensen wordt een concept-prioritering opgesteld door de

duurzaamheidscoördinator en de programmamanager duurzaamheid. Zie onderstaande figuur voor een visualisatie van het werkproces:

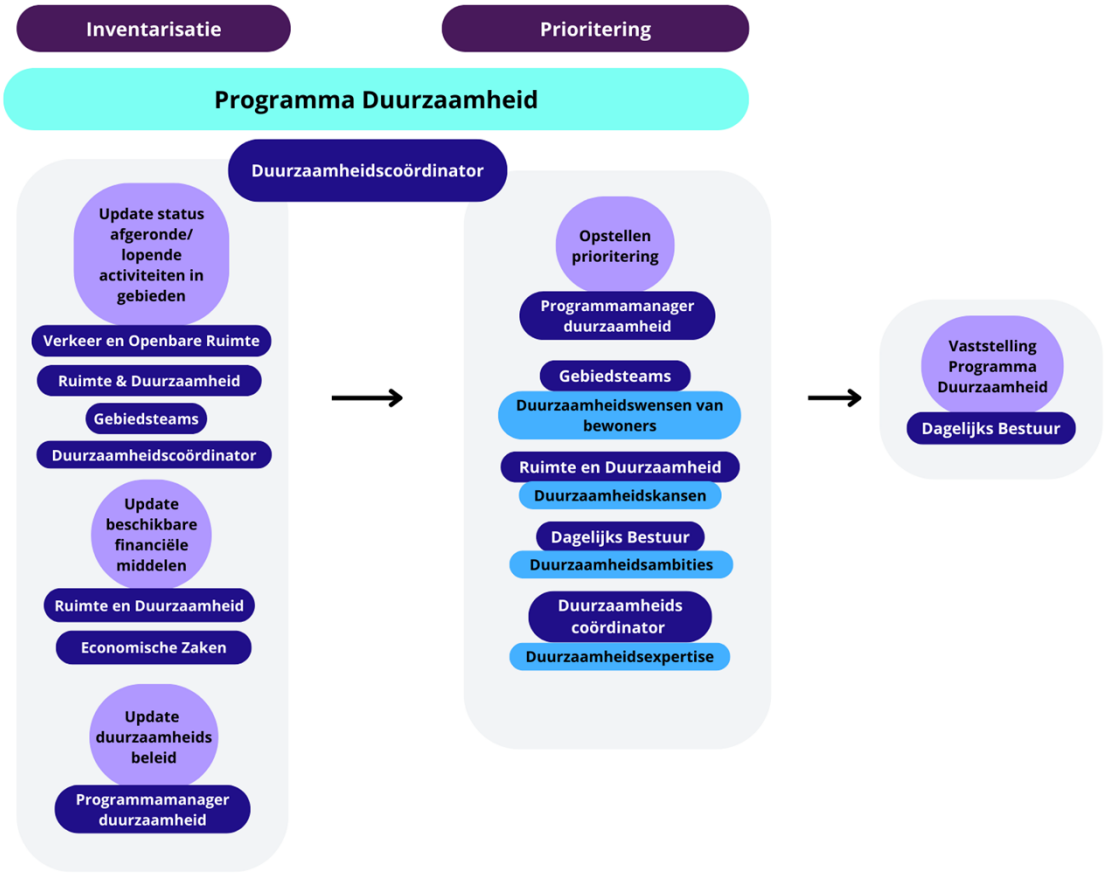

Een belangrijk parallel proces aan het bijwerken van de Agenda Duurzaamheid is het opstellen van uitvoeringsplannen door gebiedsteams binnen het gebiedsgericht werken in Nieuw-West. De uitvoeringsplannen zijn het belangrijkst bestaande instrument binnen het stadsdeel om de wensen van bewoners, ondernemers en instellingen uit het gebied direct op de agenda te zetten en in vervulling te laten gaan. Het is van belang om het bijwerken van de Agenda Duurzaamheid synchroon te laten lopen aan het bijwerken van de uitvoeringsplannen.

Een contactmoment in november met gebiedsteams is noodzakelijk voor inventarisatie van de status van lopende of afgeronde duurzaamheidsprojecten uit de uitvoeringsplannen. Ook kunnen gebiedsteams input leveren aan de Agenda Duurzaamheid i.e. duurzaamheidswensen of kansen aanleveren die geen plek kunnen vinden in de uitvoeringsplannen. Daarnaast is het belangrijk dat het Nationaal Plan Nieuw-West, dat de uitvoeringsplannen mogelijk zal komen te vervangen, wordt meegenomen.

Het stadsdeelbestuur dient elke oktober een bijgewerkte inventarisatie van lopende projecten/initiatieven te ontvangen, plus een bijgewerkte inventarisatie van ingeschatte kansen en additionele wensen vanuit het gebied. Zij leveren hun eigen ambities binnen de beleidskaders aan

gedurende deze staf. Ook de stadsdeelcommissie wordt gevraagd naar hun visie; hun feedback wordt verwerkt in de Agenda. In december stelt het stadsdeelbestuur de definitieve Agenda Duurzaamheid vast.

De onderdelen die vaststelling behoeven zijn:

- De prioritering van projecten en initiatieven
- De financiële dekking en inzet ter realisatie van projecten en initiatieven

Om een inventarisatie van projecten, initiatieven en beschikbare middelen vanuit de centrale stad te kunnen opstellen, is het noodzakelijk om contact op te nemen met verschillende directies binnen de Cluster Ruimte & Economie. Het is ook in deze gesprekken mogelijk om kansen voor Nieuw-West op te halen bij collega's en mee te nemen in het programma als het stadsdeel hier een rol in kan spelen.

Onderdelen	**Contactpersoon**	**Contactmomenten**	**Contactarena**
Dagelijks Bestuur	Programmanager duurzaamheid	oktober, december	Staf x2
Stadsdeelcommissie	Programmamanager Duurzaamheid	november	Presentatie
Gebiedsteams (uitvoeringsplannen)	Gebiedsmanagers	oktober	Koffiemoment / presentatie
Centrale Stad			
Duurzaam-herstelplan	Beleidsadviseur Groen	september	Belmoment
Verkeer en Openbare Ruimte	Transitiemanager duurzaam V&OR	september	Belmoment
Ruimte & Duurzaamheid	Teamleider Nieuw-West	september	Belmoment
Economische Zaken (zakelijke markt)	Projectleider Verduurzaming Zakelijke Markt	september	Belmoment
Bewoners, ondernemers en instellingen (bewonersinitiatieven)	Duurzaamheids-coördinator	Continu	Continu

4.2 Continuïteit Agenda

Er is rekening gehouden met verzekering van structurele capaciteit. In het geval dat de functie van duurzaamheidscoördinator wegvalt, zal de Agenda Duurzaamheid worden bijgewerkt door een projectleider van de gebiedspool Nieuw-West in jaarlijkse opdracht van de programmamanager duurzaamheid.

5 Overzicht van duurzame ontwikkelingen per gebied

5.1 Geuzenveld, Slotermeer

Er wonen 45.602 inwoners in Geuzenveld, Slotermeer, verdeeld over 19.458 huishoudens. Opvallend is het grote aandeel corporatiewoningen in dit gebied, met 62% zijn dit ruim meer dan de helft van het aantal woningen, terwijl dit voor de hele gemeente slechts 40% is. Hier staat tegenover dat er relatief weinig particuliere huur is, slechts 12% tegenover 31% gemiddeld in de stad. Sociaaleconomisch scoort het gebied onder gemiddeld, liefst 44% van de inwoners valt in de categorie laag, tegenover 30% in de hele stad. Nog eens 32% scoort midden, waardoor slechts 23% van de inwoners een sociaaleconomisch hoge score hebben. In de hele gemeente is dat 43%. Hierbij valt op dat deze buurt slechts op de boodschappen- en sportfaciliteiten en het aandeel A- en B-labels gemiddeld scoort, verder scoort het gebied op alle andere onderdelen slechter dan gemiddeld in Amsterdam.

Wat betreft woningen met label A of B en geïsoleerde woningen is Geuzenveld, Slotermeer exact het gemiddelde van de hele gemeente Amsterdam. Dat betekent dat 29% van de woningen A of B heeft en 11% nog niet is geïsoleerd. Op het gebied van zonnepanelen scoort de wijk wel onder gemiddeld, 7% van de woningen is hiervan voorzien, terwijl dat in de hele stad 9% is. Geuzenveld, Slotermeer is een groen gebied, maar liefst 43% bestaat uit groen, tegenover 30% in de hele stad. Wel is een groot deel van het gebied bestempeld als risicogebied qua rainpoof. Ook zijn de pleinen in het gebied kwetsbaar bij hoge temperaturen. Hier staat tegenover dat slecht 12% uit water bestaat, terwijl dit in de rest van de stad 27% is. Daarmee bestaat 55% van het gebied uit groen of water, vrijwel gelijk aan het gemiddelde van 57% in de hele gemeente.

In de meerjarige gebiedsopgaves en doelstellingen van 2023-2026 heeft het gebiedsteam Geuzenveld, Slotermeer opgenomen om de bestaanszekerheid en het verminderen van armoede met beter uitgangspositie voor kwetsbare bewoners opgenomen. Een van de doelstellingen van deze opgave is het verminderen van bewoners met minder energiearmoede en minder werkeloosheid.

Een ander opgave is een levendig en leefbaar Confusiusplein, Lambertus Zijlplein en Plein ’40-’45, waarbij een van de doelstellingen is om de (zwerf)afval te verminderen, onder ander door inzet van circulariteit.

Ook zet men in op het verbeteren van kwaliteit en diversiteit van woningen, woonomgeving en creëren van passende voorzieningen. Hierbij is een van de doelstellingen het verbeteren van de

energetische kwaliteit van woningen met als doel lagere energielasten en tegengaan van energiearmoede.

Schone Lucht

Sportpark de Eendracht doet al veel als organisatie: ze proberen onder andere het autogebruik tegen te gaan, bieden deelfietsen aan en zetten stappen om in de nabije toekomst aardgasvrij te worden.

Duurzame Energie & Aardgasvrij

Op **stadsniveau** wordt er gewerkt aan het aardgasvrij maken van woningen in de Lodewijk van Deysselbuurt en de Couperusbuurt. Er bestaat ook een samenwerking met Stichting !WOON voor de ondersteuning van bewoners die aan de slag willen met verbetering van hun woning op het gebied van isolatie (glas, muren, dak, vloer) en verwarmingsinstallatie, eventueel in combinatie met een groen dak of zonnepanelen. Het gaat om projecten waar de bewoners zelf verbeteringen willen aanbrengen en daaraan financieel willen bijdragen, maar waar de verhuurder investeringen achterwege laat. Stichting !WOON ontvang hiervoor subsidie van de gemeente Amsterdam.
Uit de Transitievisie Warmte blijkt dat het aannemelijk is dat het grootste deel van Geuzenveld, Slotermeer overgaat op het warmtenet. Dit is meestal de optie met de laagste maatschappelijke kosten. Alleen in de grotendeels onbebouwde gebieden Osdorper Binnenpolder en Sloterpark is geen optie voorgesteld. Hier is daar simpelweg onvoldoende bebouwing voor.

Buurt	Warmteoptie	Onderbouwing
Osdorper Binnenpolder	Grotendeels onbebouwd	Geen dominante woonfunctie
Buurt 6 Dudokbuurt	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Buurt 7 Van Tijenbuurt	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Buurt 8 Wegener Sleeswijkbuurt	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Buurt 9 Ruys de Beerenbrouckbuurt	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Eendrachtspark	Warmtenet	Aansluiten op omliggende warmtenetbuurten; de bebouwing is in hoge dichtheid, daarnaast bestaat de buurt voor een groot deel uit park
Buurt 2 Dobbebuurt	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Buurt 3 Burgemeesterbuurt	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Slotermeer-Zuid Dichters- en Couperusbuurt	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Buurt 4 Oost Louterbuurt	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten

Buurt 5 Noord – Lodewijk van Deysselbuurt	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Buurt 5 Zuid - Confuciusbuurt	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Noordoever Sloterplas	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Sloterpark	Grotendeels onbebouwd	Geen dominante woonfunctie

Groen

Op **stadsdeelniveau** wordt de versteende openbare ruimte in de Burgermeester Rendorpstraat en het Lambertus Zijlplein vergroend. Deze vergroening draagt bij aan het waterbergend vermogen. In het kader van het RESILIO project zijn er blauwgroene daken aangelegd op panden op het JF Berghoefplantsoen en aan Noordzijde. Ook wordt het Gerbrandypark opgeknapt, waarbij de duurzaamheidseffecten een toename van biodiversiteit en verkoeling (bomen) zijn. Zie de Agenda Groen Nieuw-West voor verdere toelichting.

Rondom Plein 40-45 zijn verschillende groene projecten gerealiseerd, zoals containertuinen en een klimaattuin, door bewoners via het buurtbudget.

Circulaire Economie

Op het gebied van circulariteit zijn er de afgelopen jaren stappen gezet rondom Plein 40-45 met Zero Mica, voortgekomen uit een bestuurlijke opdracht om het zwerfplastic te verminderen op Plein 40-45, en meer bewustwording bij bewoners en bewoners te creëren voor een schoon en duurzaam plein. Ook wordt er nauw samengewerkt met Recycle Valley en Stars are Circular voor lespakketten voor scholen.

Via het buurtbudget hebben marktondernemers het Zero Waste Lab geïntroduceerd, zodat afvalstromen van de markt worden gescheiden. Er wordt 30.000 euro bespaard en de CO_2-uitstoot aanzienlijk verminderd omdat afval weer grondstof wordt. De Groene Kans verkrijgt afgedankte groente en fruit van de markt die middels een soep nog een tweede leven kunnen krijgen.

In het gebied zelf bestaan verschillende **bewonersinitiatieven,** zoals het Schoonste Plein, dat zich inzet voor een schoon Plein 40-45. Ook is er Cascoland, een sociale onderneming die onder andere deel-diensten en producten aanbiedt om zo de ecologische afdruk te verkleinen. Er is ook een biovergister waar oud brood getransformeerd wordt tot brandstof.

Buurtbudget Weggeefwinkel Slotermeer, bedoeld om spullen een tweede kans te geven én inwoners met een kleine beurs aan spullen te helpen is actief in Geuzenveld en Slotermeer. Het is een goed voorbeeld van integraal werken: een circulaire niet-commerciële shared space én ontmoetingsplek.

De Tuinen van West is een gebied waar veel gebeurd op het gebied van duurzaamheid. Met behulp van de subsidie Ruimte voor Duurzaam Initiatief zijn er stappen gezet op het gebied van circulariteit.

5.2 Osdorp

Er wonen 40.298 inwoners in Osdorp verdeeld over 18.023 woningen. Sociaaleconomisch gezien scoort 41% van de bevolking laag, tegenover 30% gemiddeld voor heel Amsterdam, terwijl er juist maar 26% van de bevolking in het hoge segment vallen, vergeleken met 43% voor de hele stad. Ook bezit Osdorp het grootste aandeel meest kwetsbare bewoners van alle gebieden in Amsterdam. Het aandeel aan corporatiewoningen is 52,8%. De rest van de woningen bestaat uit koopwoningen voor 29,8% en woningen in bezit van particuliere verhuurders voor 17,4%. De woningen hebben voor 40% B label of daarboven, 21% C/D, en 10% E/G, de rest is onbekend. Als het aankomt op zonnepanelen of warmteterugwinsystemen doet Osdorp het minder goed: maar 6% van de woningen bezitten een dergelijke installatie. Wel zijn maar 5% van de woningen helemaal niet geïsoleerd.

Osdorp is heel groen: 49% van het oppervlak bestaat uit groen, tegenover 30% gemiddeld in de hele stad. Het gebied telt ook 11% wateroppervlak, met een totaal van 60% groen en water. Net iets meer dan het gemiddelde van 57% van heel Amsterdam.

In de meerjarige gebiedsopgaves en doelstellingen van 2023-2026 heeft het gebiedsteam Osdorp opgenomen om bestaanszekerheid het vergoten en de armoede te verminderen. Als doelstelling is hier aan verbonden om in Osdorp minder (energie)armoede en minder werkeloosheid te hebben.

<u>Duurzame Energie & Aardgasvrij</u>
In 2022 zal de verbouwing van Station Wildeman in de Wildemanbuurt klaar zijn. Het zal als broedplaats en sociaal vliegwiel bewonersinitiatieven (fysieke) ruimte bieden en helpen bij de uitwerking van hun ideeën en plannen. Dit doet het in nauwe samenwerking met verschillende maatschappelijke partners in Osdorp, waardoor ook bewoners en initiatieven buiten de Wildemanbuurt profiteren van deze nieuwe maatschappelijke voorziening. Hieronder ook de FIXbrigade, een organisatie gesubsidieerd door Gemeente Amsterdam die 'FIX'-ers inzet om mensen te helpen met energiebesparende maatregelen. De werkzaamheden en het materiaal zijn gratis voor huishoudens met een inkomen tot maximaal 140 procent boven van het minimumloon.

Vanuit de **centrale stad** wordt er gewerkt aan de Transitievisie Warmte. Voor het grootste gedeelte van Osdorp is aansluiting op het Warmtenet de meest kostenefficiënte methode voor het aardgasvrij maken van de buurt.

Buurt	Warmteoptie	Onderbouwing
Bedrijvenpark Lutkemeer	Lokale bronnetten	Geen dominante woonfunctie

Bedrijvencentrum Osdorp	Nieuwbouw- en transformatiegebied	Geen dominante woonfunctie
De Punt	Warmtenet	Warmtenet 10% - 30% goedkoper en heeft de laagste maatschappelijke kosten
Calandlaan/Lelylaan	Warmtenet	Warmtenet 10% - 30% goedkoper en heeft de laagste maatschappelijke kosten
Osdorp Midden Noord	Warmtenet	Warmtenet meer dan 30% goedkoper en heeft de laagste maatschappelijke kosten
Osdorp Midden Zuid	Warmtenet	Warmtenet meer dan 30% goedkoper en heeft de laagste maatschappelijke kosten
Meer en Oever	Warmtenet	Warmtenet 10% - 30% goedkoper en heeft de laagste maatschappelijke kosten
Ookmeer	Grotendeels onbebouwd	Geen dominante woonfunctie
Osdorper Bovenpolder	All electric	All electric meer dan 30% goedkoper en heeft de laagste maatschappelijke kosten, wel klein verschil met warmtenet
Osdorpplein e.o.	Warmtenet	Warmtenet meer dan 30% goedkoper en heeft de laagste maatschappelijke kosten
Osdorp Zuidoost	Warmtenet	Kostenverschil warmtenet en all electric kleiner dan 10%, maar warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Wildeman	Warmtenet	Warmtenet meer dan 30% goedkoper en heeft de laagste maatschappelijke kosten
Zuidwestkwadrant-Noord	Warmtenet	Warmtenet meer dan 30% goedkoper en heeft de laagste maatschappelijke kosten
Zuidwestkwadrant-Zuid	Warmtenet	Warmtenet 10% - 30% goedkoper en heeft de laagste maatschappelijke kosten

<u>Groen</u>
In het gebied ligt de Stadsboerderij Osdorp, een organisatie met een belangrijke rol in het faciliteren van **bewoners(initiatieven)** die zich onder andere bezighoudt met duurzaamheid en vergroening. De organisatie begeleidt bewoners bij de realisatie van hun wensen en ideeën voor de buurt. Het is een plek van ontmoeting en inspiratie waar samen met de buurt gewerkt wordt aan een groen en gezond Osdorp; met duurzaam geteeld voedsel als centrale focus.

The Beach is een werkplaats voor duurzaam design: samen met mensen en organisaties maken zij projecten die gemeenschappen versterken. Ze verzorgen culturele programmering zoals festivals en maakateliers. Ze zijn actief in de openbare ruimte en hebben de ambitie de omgeving te vergroenen. The Beach is daarnaast deel van een netwerk dat o.a. samen met Stadsboerderij Osdorp de 'wilde munt' accepteert als betaalmiddel (gemaakt van gerecycled plastic afval), een munt die wordt uitbetaald voor vrijwilligerswerk zoals het prikken van afval.

<u>Circulaire Economie</u>
De eerdergenoemde organisaties zijn ook actief op het gebied van circulariteit; zo zijn zij aangesloten bij de Donut Coalitie Nieuw-West, een netwerk van lokale veranderaars die samenwerken om zo de donuteconomie in de praktijk te brengen.

Een ander voorbeeld is de Ecologische Boerderij de Boterbloem: een zorgboerderij waar dagbesteding wordt geboden aan psychiatrische patiënten en waar ecologische producten verbouwd worden. Ze doen ook aan inzameling van GFT.

In Osdorp is tevens de Groene Kans actief: een platform voor het bevorderen van inclusie, samenwerking en sociaal ondernemerschap, onder de paraplu van duurzaamheid, waarbij afgeboekt eten uit supermarkten uitgedeeld wordt aan buurtbewoners.

5.3 Slotervaart

In Slotervaart wonen 45.411 inwoners, verdeeld over 22.136 huishoudens. De samenstelling in Slotervaart is vergelijkbaar ten opzichte van de rest van de stad, zo bestaat 45% van de woningen uit sociale huur en 35% uit particuliere huur, terwijl dat in de hele gemeente 40% en 31% is.Ook de sociaaleconomische score van bewoners is net iets lager dan gemiddeld, zo haalt in Slotervaart 33% een lage sociaaleconomische score, in de rest van de stad is dit 30%. Pluspunten van het gebied zijn de parkeermogelijkheden en het hoge percentage woningen met A- of B-labels. De zwakste punten zijn op het gebied van sociale cohesie, verbondenheid met de eigen buurt, schone straten, gevoel van onveiligheid en de sportvoorzieningen.

Maar liefst 46% van de woningen in Slotervaart heeft een energielabel A of B, waarmee het op twee gebieden na het hoogst scoort van heel Amsterdam. Ook op het gebied van isolatie scoort Slotervaart goed, slechts 7% van de woningen is niet geïsoleerd, tegenover een stads gemiddelde van 11%. Verder is Slotervaart ook qua zonnepanelen bovengemiddeld, 12% van de woningen zijn hiervan voorzien tegenover 7% in de hele stad.

Relatief gezien is er in Slotervaart veel verharde ondergrond, terwijl er juist relatief weinig water is. Daarmee komt het totaal aan groen en water uit op 43%, terwijl dat in de hele gemeente met 57% een stuk hoger ligt.

In de meerjarige gebiedsopgaves en doelstellingen van 2023-2026 heeft het gebiedsteam Slotervaart opgenomen om duurzaamheid en initiatieven te versterken in Overtoomse Veld, Slotervaart Noord en Westland-gracht. Hier zijn meerder doelstellingen aan verbonden:

1. Bewoners en ondernemers zijn beter geïnformeerd over duurzaamheid.
2. Het aantal duurzaamheidsinitiatieven is toegenomen.
3. De samenwerking tussen initiatiefnemers op het gebied van duurzaamheid en lokale belanghebbenden is versterkt.
4. Er is minder energiearmoede en bewoners en ondernemers maken meer gebruik van duurzame alternatieven.

<u>Schone Lucht</u>
De **centrale stad** heeft verschillende plekken aangewezen als buurthubs voor elektrisch deelvervoer, waaronder in Slotervaart, aan de Hendrikje Stoffelsstraat. Een buurthub is een plek in de buurt waar elektrisch deelvervoer wordt aangeboden.

Duurzame Energie & Aardgasvrij

In het kader van de Energiestransitie Gebouwde Omgeving zijn er verschillende buurten in Amsterdam aangewezen voor verduurzaming door de **centrale stad**. Eén van deze buurten is de Jacob Geelbuurt in Slotervaart. Hiervoor is momenteel een investeringsnota in de maak.
Vanuit de **centrale stad** wordt er, in samenwerking met Waternet en Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, een proefinstallatie voor winning van thermische energie uit oppervlaktewater (TEO) bij de Sloterplas gebouwd. Hierbij wordt water door filters en over warmtewisselaars gepompt. In de nabije toekomst kan aquathermie zorgen voor energie voor nabijgelegen buurten.
Het **stadsdeel** faciliteert Westerlicht, een energiecoöperatie die diverse projecten ondersteunt op het gebied van duurzaamheid, zoals het aardgasvrij maken van woningen. Ook biedt het Amsterdammers de mogelijkheid tot het kopen van een aandeel in zonnepanelen.

Vanuit een **bewonersinitiatief** is de energiecoöperatie Duurzaam Oostoever opgericht. Samen met onder andere de gemeente Amsterdam, Waternet en Alliander onderzoekt Duurzaam Oostoever hoe de buurt aardgasvrij kan worden, waarbij thermische energie uit de Sloterplas één van de meest betaalbare en duurzame opties blijkt te zijn. Ook Duurzaam Slotervaart is een **bewonersinitiatief** dat onderzoek doet naar de beste manier om aardgasvrij te worden, in het verleden hebben zij ook al groen- en isolatieacties georganiseerd.

In de Transitievisie Warmte is voor elke buurt in de stad een plan opgesteld om aardgasvrij te worden. Deze Transitievisie is wel gebaseerd op een eerdere gebiedsindeling, waardoor de buurten hierin niet altijd overeenkomen met de huidige buurtverdeling. Verreweg het grootste deel van Slotervaart zal overgaan op het warmtenet. Dit heeft in de meeste gevallen de minste maatschappelijke kosten, in een enkele keer is een buurt zelfs al (bijna) volledig aangesloten op het warmtenet. Slechts twee buurten zullen nieuwbouw- en transformatiegebied worden, het betreft de nauwelijks bewoonde gebieden Lucas/Andreasziekenhuis e.o. en Riekerhaven. In onderstaande tabel is het plan per buurt onderbouwd.

Buurt	Warmteoptie	Onderbouwing
Oostoever Sloterplas	Warmtenet	Kostenverschil all electric en warmtenet is kleiner dan 10%. Geen robuuste uitkomst, maar warmtenet lijkt het meest robuust
Emanuel van Meterenbuurt	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Jacob Geelbuurt	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Lucas/ Andreasziekenhuis e.o.	Nieuwbouw- en transformatiegebied	Nieuwbouwgebied waar opties nog open liggen
Overtoomse Veld-Noord	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Rembrandtpark-Noord	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Overtoomse Veld-Zuid	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten

Rembrandtpark-Zuid	Warmtenet	Reed (bijna) volledig op het warmtenet
Johan Jongkindbuurt	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Louis Crispijnbuurt	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Jacques Veldmanbuurt	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Medisch Centrum Slotervaart	Warmtenet	Ziekenhuiscomplex reeds grotendeels op warmtenet
Staalmanbuurt	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Schipluidenbuurt	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Koningin Wilhelminaplein	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Andreasterrein	Warmtenet	Reed (bijna) volledig op het warmtenet
Delflandpleinbuurt-West	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Delflandpleinbuurt-Oost	Warmtenet	Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
Riekerhaven	Nieuwbouw- en transformatiegebied	Nieuwbouw of transformatie zonder synergie met bestaande stad

<u>Groen</u>
Er wordt onderzocht of de Robert Fruinlaan en/of de Jan Evertsenstraat vergroend kunnen worden door het **stadsdeel**. Dit betekent een vergroening van de route Rembrandtpark – Sloterpark wat tot een verbetering van de verkoeling en de waterberging zal leiden.

<u>Circulaire Economie</u>
Vanuit een **bewonersinitiatief** is er een Afvalplan Sloterplas opgesteld om zwerfafval terug te dringen. Hiervoor zijn een aantal projecten opgezet. Een ander bewonersinitiatief in dit kader is Vuilnis Oproer, een netwerk van bewoners, bewonersinitiatieven, culturele organisaties en ambtenaren die met afvalproblematiek bezig zijn. Met hulp van buurtbudget is er een grootschalig plan uitgevoerd onder de naam Samen Slotervaart, gericht op meer verbinding en een schone buurt. Dit initiatief is ondergebracht bij Vuilnisoproer.

Vanuit de Donut Coalitie Nieuw-West is de Donut Bakkerij ontstaan. Hier worden experimenten uitgevoerd en met elkaar geleerd hoe te komen tot een donut economie. Er is onderzocht wat de geldwaarde *MAEX is van initiatieven in Slotervaart. Binnen de Sierplein community is er een Donutkompas opgesteld en wordt er gewerkt aan een Donut project gericht op de Snoeproute Callandlaan.

<u>Integraal</u>
Het **stadsdeel** heeft lespakketten ontwikkeld om kinderen kennis op te laten doen van duurzaamheid. Hiermee wordt duurzaamheidsonderwijs op basisscholen georganiseerd.

In Slotervaart zijn tevens een aantal duurzame **bedrijfsinitiatieven** actief, zoals Café Flink, dat gericht is op duurzaamheid, circulariteit, sociale cohesie en lokale leveranciers. Daarnaast zorgt Stadskas Tuin van Toorop als buurtmoestuin ervoor dat bewoners bouwen aan de community en leren over het duurzaam verbouwen van gewassen.

De KasKantine is een reizende kas die o.a. groente en kruiden teelt, kookt, energie opwekt en water zuivert in het gebied.

5.4 Aker, Sloten en Nieuw Sloten

Er wonen 28.982 inwoners in de Aker, Sloten en Nieuw Sloten verdeeld over 11.541 woningen. Meer dan de helft van die woningen zijn koopwoningen (52%) en de andere helft is bijna gelijk verdeeld in handen van particuliere verhuurders (25%) en corporaties (23%). Het is niet bekend welk energielabel 50% van die woningen bezitten, maar waarvan dat wel bekend is, is 42% label A of B; maar 2% niet is geïsoleerd. Ook liggen er op 14% van de woningen zonnepanelen of bezitten een warmteterugwinsysteem, een stuk meer dan het stadse gemiddelde van 7%.
De sociaaleconomische score van bewoners is beter in dit gebied dan het gemiddelde van Amsterdam, wat atypisch is vergeleken met de andere gebieden in Nieuw-West. Inwoners scoren voor 45% hoog (tegenover 43% voor de hele stad) en 24% op laag (tegenover 30% voor de hele stad).

In De Aker, Sloten en Nieuw Sloten is 28% groen en 22% water, met een totaal van 50%. De rest is bebouwd of verhard. Dit is onder gemiddeld voor Amsterdam. Bewoners zijn wel tevreden met groenvoorzieningen: ze geven deze een cijfer van 7,2. Dit is wel minder dan in 2019, toen de voorzieningen nog een 7,4 scoorden.

In de meerjarige gebiedsopgaves en doelstellingen van 2023-2026 heeft het gebiedsteam De Aker, Sloten en Nieuw-Sloten als opgave opgenomen om duurzaamheid en initiatieven te versterken. De doelstellingen zijn:
1. Betere waardering voor alle groenvoorzieningen.
2. Meer investeren in het opwekken van duurzame energie.
3. Verbeteren/tegen gaan van hittestress/-eilanden.

<u>Duurzame Energie & Aardgasvrij</u>
Bewoners in Nieuw-Sloten en in De Aker werken als duurzaamheidsambassadeurs samen om hun medebewoners - en de gemeente - te bewegen tot duurzamer gedrag. De gebiedsteams ondersteunen bij diverse activiteiten: campagnes gebaseerd op duurzaamheidsthema's en bijvoorbeeld de aanleg van boomspiegeltuintjes.

Werkgroep Energietransitie Nieuw Sloten (W.E.N.S.) is onderdeel van het bredere initiatief van deze duurzaamheidsambassadeurs. Deze werkgroep houdt zich bezig met voorlichting voor

bewoners in Nieuw Sloten op het gebied van de energietransitie, bijvoorbeeld door informatieavonden te organiseren.

Vanuit de **centrale stad** wordt er aan het aardgasvrij maken van De Aker, Sloten en Nieuw Sloten gewerkt. De volgende oplossingen zijn in de Transitievisie Warmte uiteengezet voor verschillende buurten. All-electric is verreweg de meest voorkomende aangewezen oplossing.

Buurt	Warmteoptie	Onderbouwing
Sloten (Dorp)	Aardgasvrij gasnet	Kleine kernen met relatief veel oudbouw: alternatieve energieinfra te onzeker en kostbaar op dit moment, daarom gasnet
Nieuw Sloten Zuidwest	All electric	Kostenverschil warmtenet en all electric kleiner dan 10%. All electric laagste maatschappelijke kosten, wel klein verschil met warmtenet
Nieuw Sloten Noordwest	All electric	Kostenverschil warmtenet en all electric kleiner dan 10%. All electric laagste maatschappelijke kosten, wel klein verschil met warmtenet
Nieuw Sloten Noordoost	All electric	Kostenverschil warmtenet en all electric kleiner dan 10%. All electric laagste maatschappelijke kosten, wel klein verschil met warmtenet
Nieuw Sloten Zuidoost	All electric	Kostenverschil warmtenet en all electric kleiner dan 10%. All electric laagste maatschappelijke kosten, wel klein verschil met warmtenet
Belgiëplein e.o.	Lokale bronnetten	Warmtenet meer dan 30% goedkoper. Gestapelde bouw en utiliteit: lokale warmte- en koudevoorzieningen
Sloterweg e.o.	Aardgasvrij gasnet	Geen dominante woonfunctie. Kleine kernen: alternatieve energieinfra te onzeker en kostbaar op dit moment, daarom gasnet
Park Haagseweg	All electric	All electric 10% - 30% goedkoper en heeft laagste maatschappelijke kosten.
Riekerpolder	Nieuwbouw- en transformatiegebied	Geen dominante woonfunctie. Nieuwbouwgebied waar opties nog open liggen
Nieuwe Meer	Grotendeels onbebouwd	Geen dominante woonfunctie
Middelveldsche Akerpolder	Warmtenet	Kostenverschil warmtenet en all electric kleiner dan 10%. Warmtenet heeft de laagste maatschappelijke kosten
De Aker Oost	All electric	Kostenverschil warmtenet en all electric kleiner dan 10%. All electric laagste maatschappelijke kosten, wel klein verschil met warmtenet
De Aker West	Warmtenet	Kostenverschil warmtenet en all electric kleiner dan 10%. Geen robuuste uitkomst, maar warmtenet lijkt het meest robuust

<u>Groen</u>
Omdat De Aker en Nieuw Sloten veel verharding kent (50%) is er ruimte voor het tegen gaan van verharding door (school)pleinen en speelplekken (verder) te vergroenen.

Bewoners hebben een gezamenlijke subsidieaanvraag gedaan om de aanleg van een groen dak mogelijk te maken. Honderden vierkante meters dak zijn in 2021 voorzien van een 'voorbeplante' sedummat die biodiversiteit en waterberging bevordert, helpt tegen hittestress en bijdraagt aan het verbeteren van de leefomgeving.

Op **stadsdeelniveau** is in 2022 de vergroening van de A. Reitsemakade afgerond. Ook zullen verschillende maatregelen worden genomen voor de Oeverlanden om de biodiversiteit te vergroten. Daarnaast wordt de ecologische functie van de 'eilandjes' bij het Zwarte Pad herstelt. Voor verdere toelichting, raadpleeg het de Agenda Groen Nieuw-West.

Circulaire Economie
De Schone Aker is een **buurtgroep** die bedoeld is om informatie te delen en waar bewoners elkaar inspireren om bij te dragen aan een schone en mooie leefomgeving.
Ook de Groengroep Nieuw Sloten organiseert verschillende initiatieven op het gebied van duurzaamheid. Eerdere acties leidden tot de plaatsing van een composteerplek en transformeerden zij een betegeld stuk gemeentegrond om tot een groen plantsoen wat zij in eigen beheer onderhouden.

5.5 Sloterdijk Nieuw-West

In Sloterdijk Nieuw-West wonen op het moment van schrijven slechts 1.095 inwoners, verdeeld over 793 huishoudens, waarmee het een relatief dunbevolkt gebied is binnen Nieuw-West. Er wonen nauwelijks kinderen en vrijwel geen ouderen in het gebied. Maar liefst 83% van de woningen is in handen van particuliere verhuurders, slechts 3% betreft een eigen koopwoning. Dat maakt Sloterdijk Nieuw-West een bijzondere wijk binnen het stadsdeel. De sociaaleconomische score zit slechts licht onder het stedelijk gemiddelde (35% om 30%). De wijk scoort vooral goed op het aantal woningen met A- of B-labels. De aankomende jaren veranderd Sloterdijk Nieuw-West echter sterk, met veel nieuwbouw en instroom van bewoners, aangezien het een (transitie)gebied is.

Verder zijn inwoners gemiddeld gezien ook gezond. Minder sterke kanten zijn de binding met de eigen buurt, schone straten, kindvriendelijkheid en de faciliteiten om boodschappen te doen. Sloterdijk Nieuw-West is met afstand het duurzaamste gebied van de hele stad als het aankomt op energielabels. Maar liefst 97% van de woningen heeft een energielabel A of B, terwijl het gemiddelde van de stad slechts op 29,3% ligt. Het is echter zo dat het overgrote gedeelte uit bedrijven en kantoren bestaat, daar ligt het energielabel lager.

Relatief gezien bestaat een groot deel van Sloterdijk Nieuw-West uit groen, maar liefst 48%. Daar staat tegenover dat er weinig water is in Sloterdijk Nieuw-West, waardoor de verhouding bebouwd/verhard - groen/water ongeveer gelijk is aan het stadse gemiddelde.

In de meerjarige gebiedsopgaves en doelstellingen van 2023-2026 heeft het gebiedsteam Sloterdijk als opgave om Duurzaamheid en initiatieven te versterken.

Agenda Duurzaamheid Stadsdeel Nieuw-West

Hier horen als doelstellingen bij:
1. Sloterdijk Nieuw-West wordt een meer duurzaam bedrijventerrein. De lokale gebiedsontwikkeling draagt bij aan de stedelijke doelen: Amsterdam aardgasvrij in 2040 en sterke vermindering CO_2 uitstoot (2050).
2. Meer inzet op circulariteit in bepaalde delen van Sloterdijk Nieuw-West).
3. Bewoners en ondernemers zijn beter geïnformeerd over duurzaamheid en mogelijkheden voor initiatieven. We stimuleren en faciliteren bijv. meer collectieve inkoop van zonnepanelen door ondernemers in Sloterdijk Nieuw-West.
4. Er is meer deelmobiliteit. Deze wordt gestimuleerd en gefaciliteerd en afgestemd met bewoners en ondernemers

Groen
In de nabije toekomst zal er een park in het Rhonepark verrijzen, deze zal komende jaren worden ingericht als plek voor weesbomen die op andere plekken tijdelijk weg moeten. Deze krijgen hier een plek zodat kap wordt voorkomen.

Schone Lucht
Een **bedrijfsinitiatief** denkt na over een publiek-private samenwerking voor een laadplein bij het retailcluster op Sloterdijk III. Momenteel ligt dit echter stil.

Duurzame Energie & Aardgasvrij
Op **stadsniveau** is in de RES Windenergie bepaald dat Amsterdam genoeg zonne- en windenergie wil opwekken voor 80 procent van de huishoudens in Amsterdam in 2030 en daarvoor zijn zoekgebieden voor windenergie aangewezen. Deze zoekgebieden bevinden zich voor stadsdeel Nieuw-West in Sloterdijk Nieuw-West. Ook zal Liander windmolens op Sloterdijk 3 gaan realiseren.

Voor Sloterdijk Nieuw-West wordt vanuit de **centrale stad** in de Transitievisie Warmte voornamelijk ingezet op lokale bronnetten, eventueel in combinatie met warmtenet. Het betreft voornamelijk gebieden met vooral een werkfunctie, waar de warmtevraag anders is dan bij bewoning. Zo is er ook een grote koudevraag. Bovendien is er op bepaalde plaatsen al een warmtenet aanwezig. In de gebieden in de Bretten is dusdanig weinig bebouwing, dat daar geen gebiedsgerichte aanpak voor opgesteld is.

Buurt	Warmteoptie	Onderbouwing
De Heining	Lokale bronnetten	Werklocatie: overwegend utiliteit en grote koudevraag naast warmtevraag
Sloterdijk II	Gemengd Lokale bronnetten en warmtenet	Werklocatie: overwegend utiliteit en grote koudevraag naast warmtevraag, reeds warmtenet aanwezig
Sloterdijk III Noord Zuid	Gemengd Lokale bronnetten en warmtenet	Werklocatie: overwegend utiliteit en grote koudevraag naast warmtevraag, reeds warmtenet aanwezig

Sloterdijk III West	Gemengd Lokale bronnetten en warmtenet	Werklocatie: overwegend utiliteit en grote koudevraag naast warmtevraag, reeds warmtenet aanwezig
Bretten-West	Grotendeels onbebouwd	Geen dominante woonfunctie
Bretten-Oost	Grotendeels onbebouwd	Onvoldoende gegevens
Teleport – Sloterdijk Centrum	Gemengde Lokale bronnetten en warmtenet	Werklocatie gemengd met woningbouw

Integraal
LaBGreen faciliteert vanuit het **stadsdeel** samenwerking op het gebied van duurzaamheid. Vier werkgroepen met participanten hebben de duurzame thema's klimaatadaptatie/vergroening, circulaire economie, energie en mobiliteit zijn geïnitieerd.

Vanuit een **bedrijfsinitiatief** is de Green Business Club Amsterdam Sloterdijk Nieuw-West opgericht. Dit is een impactorganisatie die zich richt op concreet resultaat door het initiëren en realiseren van duurzame projecten op het gebied van energie, mobiliteit, circulariteit en klimaatadaptatie voor bedrijven en bedrijventerrein in Amsterdam Sloterdijk NIeuw-west. Verder loopt het project Klimaatadaptatie waarbij 5 masterstudenten uiteindelijk een 'living lab' opleveren. Daarnaast zijn er voor zowel bedrijventerrein De Heining, als bedrijventerrein Sloterdijk Nieuw-west III een HIRB+ Herstructurering en intelligent ruimtegebruik opgestart. Hiermee wordt gestimuleerd om de bedrijventerreinen toekomstbestendig en duurzaam te maken.

5.6 Gebiedsoverstijgende activiteiten:

Veel projecten, programma's en organisaties opereren in een gebied groter dan één of zelfs meerdere wijken. Om een overzicht te geven worden hieronder enkele van de belangrijkste onderwerpen afzonderlijk benoemd:

- Aanpak Energiearmoede. Op landelijk en stedelijk niveau zijn regelingen bedacht om bewoners met een hoge energierekening tegemoet te komen. Het is de taak van het stadsdeel om ervoor te zorgen dat deze bekend zijn bij bewoners en dat bewoners geholpen worden als de nood hoog is. Gedacht kan worden aan samenwerking met sociale partners, het uitdelen van materialen en het verder ondersteunen van de verschillende fix-organisaties. Er moet echter niet gedacht worden dat fix-organisaties hét antwoord zijn; deze draaien veelal op vrijwilligers en kunnen slechts een klein percentage van de energierekening verlagen. Ook een hechtere samenwerking met de woningcorporaties is aan te raden, aangezien het merendeel van de doelgroep in sociale huurwoningen huist.

- Duurzaamherstel-plan. Amsterdam investeert 78 miljoen euro in het pakket aan maatregelen dat bijdraagt aan de werkgelegenheid en aan de verduurzaming van de stad. De zes 'duurzame banenmotoren' leiden tot en met 2025 naar verwachting tot circa 3.800 fte aan extra werkgelegenheid.
- Plastic Smart City: Een stedelijk programma dat optreedt als initiator en aanjager, denk bijvoorbeeld aan schepnetten, plasticvrij terras en de Bubble Barrier.
- Amsterdam Rainproof. Een stedelijk programma dat zich richt op het klimaatproof maken van de openbare ruimte. Met name in Sloterdijk Nieuw-West en Geuzenveld, Slotermeer is er een grote opgave.
- Verduurzamen Zakelijke Markt. Een stedelijk programma waar een aantal instrumenten ontwikkeld zijn waardoor barrières voor ondernemers en maatschappelijke instellingen geslecht zijn, de grote 'middenmoot' ondersteund en ontzorgd wordt en ook achterblijvers geprikkeld worden om stappen te zetten in het verduurzamen van hun panden.
- Collectieve inkoop. In samenwerking met Winst uit je woning organiseert de Gemeente Amsterdam de komende jaren advies- en inkoopacties voor diverse energiebesparende maatregelen.
- Netwerkcongestie. Het Ontwikkelingskader EVA 2035 is opgesteld met netbeheerders Liander en TenneT. Voor de uitbreiding van het distributienet ontwikkelt de gemeente samen met Liander een aparte middenspanningstrategie. Het is de vraag of bedrijven wel kunnen electrificeren voor EV's (denk aan uitstootvrije mobiliteit vanaf 2025 binnen de Ring) of verzwaren voor vergroting van bedrijfsactiviteiten. Dit thema houdt ondernemers dagelijks bezig.
- Verduurzaming gebedshuizen. In Nieuw-West staan veel gebedshuizen. Het stadsdeel werkt samen om zowel de gebedshuizen als hun achterban te verduurzamen.
- In 2023 start het project Energieroute Noord-Holland. Bij dit project werken we samen met het Rijk, provincie Noord-Holland en elf andere gemeenten om de potentie van de rijksgronden voor duurzame energieopwekking te verkennen en verder benutten.

6 Prioritering Nieuw-West

Het is duidelijk dat er veel activiteit is in Nieuw-West op het gebied van duurzaamheid - vanuit bewoners, ondernemers en de gemeentelijke organisatie zelf. De bovenstaande inventarisatie van duurzame ontwikkelingen in Nieuw-West biedt een goed overzicht van de stand van zaken, waardoor het mogelijk wordt om beslissingen te nemen over waar de prioriteit moet komen te liggen. Daarom volgt in dit onderdeel van de Agenda Duurzaamheid een uiteenzetting van geprioriteerde ambities voor het stadsdeel zelf.

Deze ambities dragen bij aan de overkoepelende ambities van de stad en zijn dan ook per thema gearrangeerd. Zij zijn en worden geformuleerd met inachtneming van het lokale profiel van Nieuw-West - lokale problematiek, risico's en kansen - en de afstand die nog moet worden overbrugd om werkelijk te kunnen bijdragen aan vervulling van de stedelijke duurzaamheidsambities. Door formulering van deze ambities kan ook op activiteitenniveau een afweging en selectie gemaakt worden voor de opstart van nieuwe activiteiten en de allocatie van middelen voor de facilitering of opschaling van lopende activiteiten. Deze selectie wordt elk jaar bijgewerkt gebaseerd op de input van verschillende partijen zoals uiteengezet in het Werkproces Agenda Duurzaamheid.

6.1 Ambities

Schone Lucht
In 2030 mogen er in de bebouwde kom enkel nog uitstootvrije auto's rondrijden. Daarmee is dit de meest concrete en de eerste harde deadline van alle duurzaamheidsthema's binnen Amsterdam. Maatregelen op het gebied van schone lucht zijn dus zeer urgent. Desondanks gebeurt er in verhouding tot de andere thema's nog weinig op dit gebied. De doelstelling betekent nogal wat voor stadsdeel Nieuw-West, waar het autobezit hoog is maar een groot gedeelte van de inwoners nog geen elektrische auto kan betalen. Bovendien zijn er op dit moment nog niet voldoende laadpalen voor zoveel elektrische auto's. Het alternatief, het openbaar vervoer is niet voor iedereen de oplossing, zowel qua kosten als bereikbaarheid. Er wordt momenteel ingezet op het bevorderen van het gebruik van zowel de (elektrische) fiets als deelvervoer. Voor dit laatste zijn ook hier de kosten een aandachtspunt. Er moet worden nagedacht over een pilot betaalbaar autodelen. Afsluitend is er vóór 2030 gekozen voor een uitfasering van bepaalde vervoerstypes binnen de Ring. Het risico bestaat dat een gedeelte hiervan zich in Nieuw-West verplaatsen, waardoor de luchtkwaliteit daar achteruit kan gaan.

- Inzetten op deelauto's, zowel voor bewoners als ondernemers.
- Pilot (betaalbaar) autodelen.
- Nadenken over vervangen bedrijfswagens door bakfietsen.
- Lobby voor verbetering bereikbaarheid en betaalbaarheid openbaar vervoer.

- Lobby voor een constructie in het openbaar vervoer waarbij het bedrag wat je betaalt per kilometer lager wordt naarmate je langer reist.
- Plaatsing deelfietsen en buurtbakfietsen.
- Versneld aanleggen van laadinfrastructuur.
- Subsidiering voor de aanschaf van elektrische voertuigen.
- Niet de Ring maar de bebouwde kom als uitgangspunt nemen wanneer voortuigen gefaseerd niet langer op de openbare weg mogen komen.

Duurzame Energie & Aardgasvrij
Het aardgasvrij maken van gebouwen is wellicht de grootste opgave voor de stad op het gebied van duurzaamheid. Op dit moment wordt er hard gewerkt om de eerste wijken aardgasvrij te maken in Nieuw-West. Het is van groot belang dat dit in samenwerking met bewoners wordt gedaan, waarbij idealiter ook gekeken wordt naar andere opgaves zoals veiligheid en werkgelegenheid. Tegelijkertijd betekent de huidige aanpak dat veel andere wijken nog jaren zullen moeten wachten tot zij aan de beurt zijn. Eigen initiatieven moeten daarom ondersteund worden waar mogelijk en het moet duidelijk zijn voor Amsterdammers hoe hun woning in de toekomst verwarmd gaat worden. Verder is samenwerking met woningcorporaties belangrijk, aangezien er relatief veel sociale huurwoningen staan in Nieuw-West. Ook moet er specifiek aandacht zijn voor het tegengaan van energiearmoede, veel inwoners hebben te maken met hoge energieprijzen en/of een slecht geïsoleerde woning.

De transformatie van fossiele naar hernieuwbare energiebronnen is volop bezig. Het is van groot belang om zo veel mogelijk zonnepanelen op daken te krijgen. Bij de zoektocht naar geschikte locaties voor windmolens moeten omwonenden goed betrokken worden en de mogelijkheid krijgen mee te delen in de winst. Ook alternatieve energiebronnen zoals aquathermie moeten zo veel mogelijk onderzocht worden.

- Eigenaarschap windmolens promoten door het begeleiden van bewoners die een coöperatie willen oprichten
- Ondernemers en maatschappelijke instellingen actief een energiescan aanbieden.
- Actief aanpakken energiearmoede in samenwerking met maatschappelijke organisaties.
- Met bewoners en ondernemers in gesprek gaan om energiearmoede aan te pakken.
- Samenwerken met woningcorporaties, bijvoorbeeld wanneer er werkzaamheden zijn.
- Focus op verduurzamen maatschappelijke instellingen.
- Focus op sportparken, een voorbeeld nemen aan Sportpark de Eendracht.
- Focus op isoleren om netwerkcongestie tegen te gaan.
- Aquathermie in de Nieuwe Meer onderzoeken.
- Specifiek inzetten op het ondersteunen van VVE's die willen verduurzamen.
- Veel kavels in Sloterdijk NW zijn nog beschikbaar; goede plekken om tijdelijke duurzaamheidsinitiatieven of pilots te starten.
- Goede samenwerking met Team Energietransitie Gebouwde omgeving en het stadsdeel, met name de gebiedsmakelaars & communicatie.
- Zoeken naar koppelkansen bij corporaties en VVE's voor aardgasvrij maken.

Groen
Nieuw-West is het groenste stadsdeel van Amsterdam, hoewel de woonopgave hier druk op zal zetten. Groenbeheer is al heel lang een taak van de stad. Hiervoor worden structurele financiële middelen vrijgemaakt en er bestaan standaard uitvoeringsprocessen en programmering. Binnen Nieuw-West bestaat ook de Agenda Groen van Nieuw-West, als parallel document aan de Agenda Duurzaamheid, waarin de inzet en financiële middelen voor groenprojecten apart worden geborgd en er een brug wordt geslagen naar de Groenvisie 2050. Hierin zijn klimaatadaptatie en biodiversiteit belangrijke thema's. Synergie tussen de beide Agenda's is een natuurlijke uitkomst maar vergt afstemming.

- Vergroenen van parkeerplaatsen.
- NK Tegelwippen, eventueel nadenken over groene tuin die weinig tot geen onderhoud vergt.
- Gezamenlijke stadslandbouw, de opbrengst kan naar scholen voor ontbijt.
- Moestuinbakken, plantenbakken, groene daken, geveltuinen en regentonnen verder aan de man brengen, bijvoorbeeld bij maatschappelijk vastgoed.
- Bij vernieuwing Plein 40-45 nadenken over een integrale aanpak op het gebied van duurzaamheid. Dus voorbij groen, denken aan waterberging, hittestress, etc.

Circulaire Economie
Een circulaire economie bereiken is op dit moment nog toekomstmuziek. Slechts enkele organisaties zijn hiermee bezig in Nieuw-West, deze zijn bovendien vaak niet-commercieel. De realiteit is dat slechts een klein onderdeel van de productieketen zich in de stad bevindt. De verwachting is dat dit de komende jaren gaat veranderen. Het is daarom van belang om de reeds actieve organisaties te ondersteunen. Ook moet gekeken worden of circulair handelen beloond kan worden, bijvoorbeeld door het vergroten van het aanbod van kringloopplekken en in te zetten op afvalscheiding. Belangrijk ook is het bevorderen van een mentaliteitsverandering bij bewoners en ondernemers.

- Pilot GFT Inzameling / biovergister, zoals gedaan in de Groene Hub én de Johan Cruyff Arena.
- Vergroten aanbod weggeefwinkels, kringloopwinkels, ruilkastjes, boekenkastjes, rommelmarkten, repair cafes.
- Ondersteunen Donut Coalitie Nieuw-West.
- Uitbreiden Zero Waste Lab, bijvoorbeeld in Sloterdijk Nieuw-West
- Vestigen Bibliotheek der Dingen.

Integraal
Op dit moment ziet het er niet naar uit dat de duurzaamheidsambities gehaald gaan worden. Er is niet genoeg geld beschikbaar en ook qua capaciteit steekt het binnen de gemeentelijke organisatie, om nog niet te spreken van geschikte vaklui en beschikbare materialen. Er is bovendien nog veel onduidelijk; ambities te over maar hoe deze concreet bereikt worden is momenteel nog niet voldoende duidelijk. Hoewel met veel enthousiasme gewerkt wordt aan duurzame projecten door Amsterdammers moet niet vergeten worden dat een groot gedeelte gedaan wordt door vrijwilligers en amateurs, de gemeente moet niet te veel van hen verwachten. Het vaak genoemde toverwoord opschaalbaarheid blijkt in de praktijk niet zelden onhaalbaar. Ook het feit dat duurzaamheid binnen Nieuw-West slechts een van vele opgaves is moet niet vergeten

worden. Het is daarom van groot belang om zo veel mogelijk integraal te werken zodat projecten en programma's elkaar versterken.

- Verduurzaming organisatie. Denk hierbij aan het plaatsen van zonnepanelen op gemeenschappelijk vastgoed, alsook het natuurinclusief maken van de panden.
- Lessen leren van succesvolle voorbeelden andere stadsdelen of plekken elders in het land.
- Werkzoekenden koppelen aan duurzame banen, bijvoorbeeld door de Duurzame Banenmarkt.
- Braakliggende terreinen gebruiken voor tijdelijke duurzame projecten, zoals de Kaskantine.
- De creatie van een duurzaamheidsloket waar bewoners terecht kunnen met vragen, zoals ook in Rotterdam gedaan is.
- Sportpark de Eendracht gebruiken als voorbeeld voor andere sportparken.
- Bestaande initiatieven blijven ondersteunen/opschalen.
- Visie bedenken op diversiteit en inclusie binnen duurzaamheid.
- Bij totstandkoming en uitvoering van projecten van zowel het stadsdeel als partners werken met een duurzame blik.

6.2 Prioritering

Omdat niet alle hierboven genoemde ambities op hetzelfde moment kunnen worden uitgevoerd moet er gekeken worden naar projecten die het meeste impact kunnen maken. In andere woorden, hoe kan het stadsdeel bijdragen aan de ambities van de stad, alsook de behoeftes van bewoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen vervullen? Het hoofddoel van stadsdeel Nieuw-West is dan ook om te informeren, enthousiasmeren en activeren.

1. **Het Stadsdeel komt naar je toe**
   Zorgt ervoor dat bewoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen zich gehoord voelen.

Voor veel inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen bestaat er nog altijd een drempel met betrekking tot verduurzamen. Om meer bewustwording te creëren en het onderwerp toegankelijker te maken is een proactieve houding nodig: Het stadsdeel Nieuw-West komt naar zijn inwoners toe.

- Via een **maandelijks terugkerend ontmoetingsmoment** gaat stadsdeelbestuurder Sandra Doevendans namens het Dagelijks Bestuur in gesprek met bewoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen waarbij hun behoeftes op het gebied van duurzaamheid centraal staan. Op die manier kunnen zij direct geholpen worden met vragen, is de gemeente beter op de hoogte van wat er speelt en draagt het op een integrale manier bij aan het behalen van het scala aan duurzaamheidsambities.

- Ook op andere manieren komt het stadsdeel straks naar de bewoner toe. Door met **elektrische bakfiets** of de **wijkpraktijkbus** langs te gaan bij markten en festiviteiten wordt er duidelijke informatie verspreid en enthousiasme gecreëerd. Het wordt makkelijker voor inwoners om vragen te stellen over verduurzaming en bijvoorbeeld subsidies in hun eigen buurt. Om goed antwoord te kunnen geven op zulke vragen zal er een **EHMD-kistje** worden ontwikkeld - 'Eerste Hulp Met Duurzaamheid'. Zo kunnen ambtenaren in gesprek gaan, tips geven en ophalen waar behoeftes liggen.

Deze activiteiten vergen inzet van verschillende ambtenaren, zoals de duurzaamheidscoördinator, communicatieadviseurs en gebiedsmakelaars. Daarnaast is goede afstemming met Sandra Doevendans en haar adviseurs noodzakelijk. De duurzaamheidscoördinator sluit aan om direct inhoudelijke input te leveren, zowel op pad met Sandra Doevendans, als bij de rondgang op markten en festiviteiten. Ook kan de duurzaamheidcoördinator contacten aanleveren voor het organiseren van gesprekken met bewoners, ondernemers en instellingen. Communicatieadviseurs, gebiedsmakelaars en subsidie-experts dragen bij aan het opstellen van het EHMD-kistje met een helder overzicht van informatie dat aanspreekt bij de doelgroep. Financieel gezien zitten er kosten in promotiemateriaal zoals stickers, kistjes en flyers, de elektrische bakfiets, en mogelijk catering. Voor het aanjagen en programmering van deze activiteiten is een projectleider noodzakelijk.

1.1. Aanpak energiearmoede in stadsdeel Nieuw-West

In Nieuw-West kampen veel inwoners, ook al voordat de energieprijzen hard stegen door de Russische inval in Oekraïne, met hoge energierekeningen. In combinatie met een laag inkomen en vaak slecht geïsoleerde woningen spreken wij van energiearmoede. De gemeente Amsterdam probeert energiearmoede actief tegen te gaan. Er zijn meerdere sporen; er is de energietoeslag, bewoners worden door de buurtteams geholpen wanneer zij financiële hulp nodig hebben en meerdere partijen zijn actief bezig om via kleine ingrepen de energierekening van bewoners omlaag te brengen. Het probleem is dat inwoners vaak niet op de hoogte zijn of door de bomen het bos niet meer zien.

- Daarom wordt de aanpak van **energiearmoede** speerpunt van het initiatief **'het stadsdeel komt naar je toe'**. Inwoners kunnen via deze aanpak worden gewezen op bijvoorbeeld het duurzaamheidsfonds, de energielening of de subsidieregeling verduurzaming huis, en hierin geholpen worden. Het beantwoorden van vragen van bewoners, het scheppen van orde in chaos en het begeleiden van geld naar waar dit impact heeft zijn hierin belangrijke taken. Doel is ondersteuning van stedelijke programma's door een brug te slaan naar de inwoners van Nieuw-West, faciliteren van bewonersinitiatieven en duidelijk maken welke mogelijkheden er nu eigenlijk zijn.
- Belangrijke partijen die informatie en best practices kunnen delen zijn o.a. bestaande gebruikers van de wijkpraktijkbus, de Flying Squad en de **Fixbrigade**. Goede samenwerking met en ondersteuning van fixinitatieven is een uitgesproken kans. De Fixbrigade is sinds enkele maanden actief in Nieuw-West. Zij hanteren een aanpak waarvan aantoonbaar is dat deze zorgt voor een verlaagde energierekening. Ook zit er een sociaal aspect aan; zij leiden mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt op, waarna deze kunnen doorstromen naar een 'normale' baan. Andere partijen die zich richten op het aanpakken van energiearmoede kunnen met steun impact kunnen maken door bijvoorbeeld financiering van energiebesparende materialen of budget voor communicatie.

Op het vlak van energiearmoede is het belangrijk om partijen als woningcorporaties, het wijkteam, de Klimaatroute en de Flying SquadStichting WOON! te betrekken. Recentelijk is bekend geworden dat er vanuit de afdeling Wonen een bedrag van 75.000 euro vrijkomt in de vorm van subsidie richting stadsdeel Nieuw-West voor een periode van zes maanden om bewoners van onderaf te helpen. Ook het volkshuisvestingsfonds is een potentiële bron van financiering.

2. Meer circulariteit in Nieuw-West

Door dingen delen geld en CO_2 besparen

Amsterdam wil toe naar een circulaire economie. Nog te veel producten worden te kort gebruikt en weggegooid. Tegelijkertijd kampt een gedeelte van de inwoners van Nieuw-West met armoede.

- Het stadsdeel zet in op de oprichting van een **Bibliotheek der Dingen** (Library of Things). In stadsdeel Nieuw-West wonen veel bewoners in kleine woningen waar dingen soms niet passen. Bovendien heeft een deel niet de financiële middelen om

bepaalde producten te kopen die de gemiddelde Amsterdammer wél in zijn of haar huis heeft staan. Denk bijvoorbeeld aan een sleutelzet, een boor of een muziekinstrument. Tegelijkertijd wil de Gemeente Amsterdam toe naar een circulaire wereld, waarin er zo min mogelijk co2 wordt opgewekt bij de productie van producten. Een Bibliotheek der Dingen s helpt daaraan mee; het is een verzameling spullen die uitgeleend kunnen worden. Spullen zijn bijvoorbeeld (duur) keukenapparatuur, (tuin)gereedschap en zaden, kampeerspullen, elektronica, speelgoed en spelletjes, wetenschappelijke kits, knutselspullen, of muziekinstrumenten. Door een Bibliotheek der Dingen te plaatsen in één of meerdere wijken, worden er twee vliegen in een klap geslagen: bewoners kunnen gebruik maken van spullen die zij normaal niet of moeilijk zouden kunnen veroorloven, en doordat meer mensen minder aanschaffen worden er minder grondstoffen verbruikt.

Libraries of Things zijn in veel andere landen al actief. Vaak wordt de normale bibliotheek uitgebreid of wordt er aansluiting gezocht bij maatschappelijke organisaties. In Maastricht heeft een non-profit een Library of Things opgericht. Buurthuizen of het stadsdeelkantoor zijn mogelijke locaties. De spullen moeten van hoogwaardige kwaliteit zijn. Financiering kan gezocht worden bij het Nationaal Plan Nieuw-West of EFRO Kansen voor West 3. Team Circulair moet hierbij betrokken worden. Ook naar de Rijksoverheid kan gekeken worden voor financiering; zij gaan de komende jaren miljoenen extra's investeren in openbare bibliotheken.

Op dit moment houdt één collega zich binnen stadsdeel Nieuw-West zich bezig met de circulaire economie, wellicht kan zij hierbij betrokken worden. Het verkennen, opzetten en effectief integreren van beheer van de Bibliotheek der Dingen vergt een projectleider.

- Ook gaan wij op verschillende locaties in Nieuw-West **ruil- en weggeefkastjes** plaatsen. Hier kunnen mensen of bedrijven producten inzetten die zij over hebben of niet langer gebruiken. Voorbeelden zijn b.v. eten, boeken of tampons voor mensen die dit niet kunnen betalen. Deze kunnen bij buurthuizen staan en/of bij deelnemers van de Donut Coalitie Nieuw-West, zodat ze goed beheerd worden (e.g. bedorven eten niet blijft staan). We onderzoeken of er een samenwerking met supermarkten of bedrijven kan worden aangegaan. Ook voedselbanken en gebedshuizen kunnen worden betrokken. Met hout van gekapte bomen of gerecycled hout zouden jongeren in buurtwerkplaatsen of via scholen de (hufterproof) ruil- en weggeefkastjes kunnen fabriceren.

Financiering zou bijvoorbeeld via EFRO Kansen voor West geregeld kunnen worden. Verder moet het Team Circulair betrokken worden.

3. **Pilot deelmobiliteit in Sloterdijk**
   Zorgen voor bereikbaarheid en werkgelegenheid in Nieuw-West

Sloterdijk is een plek waar op het gebied van zowel bereikbaarheid als deelmobiliteit nog veel winst te behalen is. In Nieuw-West zijn wel al meerdere partijen actief die deelvervoer aanbieden. Zo gaat deelfietsaanbieder Donkey Republic tussen de 200 en 400 deelfietsen in

het gebied geplaatst. Ook zijn sinds enige tijd deelscooters en deelauto's in het gebied te vinden. Momenteel werkt de Green Business Club Sloterdijken, een organisatie die namens ondernemers in het gebied nadenkt over duurzame oplossingen, aan een mobiliteitsplan.

Om deelmobiliteit nog verder aan te jagen wil gebiedsteam Sloterdijk in samenwerking met het stedelijk team Deelmobiliteit kijken of er potentie is voor een pilot. Na de start van de nieuwe gebiedcoördinator zal het gebiedsteam een korte opzet schrijven over de vraag en de behoefte van de ondernemers in Sloterdijk. Voor uitvoering van de pilot, alsook het eventueel aanvragen van subsidie, is een projectleider nodig bij het stadsdeel. Qua financiering kan gezocht worden op verschillende plekken. Zowel bij de regio, het rijk als de Europese Unie zijn subsidies beschikbaar. Ook de ondernemers zelf en beheerders van de bedrijventerreinen kunnen bijdragen. Wanneer de pilot zich focust op minder koopkrachtige ondernemers kan ook nagedacht worden over ongelijk investeren voor gelijke kansen.

Een succesvol project deelmobiliteit komt de verbinding tussen Sloterdijk en omliggende gebieden ten goede en draagt bij aan een verbeterde luchtkwaliteit en verlaging van de co2 uitstoot. Verder wordt het aantal parkeerplaatsen teruggedrongen zodat er ruimte is voor groen. Een goede verbinding tussen Sloterdijk en de aangrenzende buurten van Nieuw-West zorgt voor meer kansen voor lokaal talent en lokale bedrijven.

4. **Samen werken aan een eerlijke energietransitie waar iedereen profijt van heeft**
   Niet alleen de lasten maar ook de lusten van de energietransitie

In Nieuw-West staan veel slecht geïsoleerde woningen, niet zelden bewoond door Amsterdammers met weinig inkomen. De naweeën van de coronacrisis en de uitbraak van oorlog in Oekraïne zorgden voor hoge inflatie en nog hogere energiekosten. Vaak huizen deze bewoners in corporatiewoningen, deze hanteren hun eigen planning waardoor veel bewoners nog jaren moeten wachten tot ook hun woning verduurzaamd wordt. Bovendien is het participatieniveau laag en is er tevens een laag vertrouwen in de overheid.

Tegelijkertijd is Nieuw-West een stadsdeel met veel potentie: Hier vind je het hoogste percentage platte daken, waar zonnepanelen bewoners kunnen helpen hun energiekosten omlaag te brengen. Hier zijn veel bewoners op zoek naar een kwalitatief goede baan met toekomstgarantie. Hier is een groot (informeel) netwerk van maatschappelijke partners; bewoners die elkaar willen helpen. Tevens kan door de aanwezigheid van de Sloterplas en de Nieuwe Meer door middel van aquathermie vele tienduizenden woningen verwarmd worden. Ten slotte wordt de plaatsing van windmolens in Nieuw-West verkend.

Stadsdeel Nieuw-West vindt dat de energietransitie op een eerlijke en duurzame manier moet. Daarom stelt zij voor om een eigen energiebedrijf op te richten, door actief op zoek te gaan naar locaties waar duurzame energie opgewerkt kan worden; deze kan vervolgens aan bewoners aangeboden worden tegen de kostprijs. De winst kan in een fonds gestopt worden waarmee bijvoorbeeld woningen verduurzaamt kunnen worden. In andere Nederlandse gemeentes gebeurt dit al: De gemeente Haarlemmermeer is sinds 2014 100 procent eigenaar van het energiebedrijf Tegenstroom BV. Ook in Noordoost Twente en de Achterhoek zijn voorbeelden te vinden.

Doordat de energiemaatschappij volledig in eigendom is van de gemeente kunnen zij een goedkoper energietarief hanteren. De installatie kan gedaan worden door plaatselijke ondernemers, waardoor het geld terugvloeit naar de gemeenschap. Tevens wordt de energietransitie versneld. Woningcorporaties worden ontzorgd, het kan werkgelegenheid opleveren en kan bovendien netcongestie tegengaan door te werken met buurtbatterijen.

5. **Kavels (tijdelijk) beschikbaar stellen aan duurzame projecten**
   Optimaal gebruik maken van leegstaande kavels in tijden van schaarse grond

Vaak staan kavels en panden langere tijd leeg, omdat geplande gebiedsontwikkeling pas na enkele jaren van start komt. Vooral in Sloterdijk is dit het geval. Het zou logisch zijn om deze kavels tijdelijk te verhuren aan duurzame initiatieven als placemaking. Op dit moment gebeurt dat met de Kaskantine, die al jaren door Nieuw-West reist. In overleg met de duurzaamheidscoördinatoren van andere stadsdelen wordt gekeken naar initiatieven die gebaat zouden zijn bij een tijdelijke locatie. Hierbij moet gemeenschappelijk vastgoed betrokken worden voor afstemming. Financiering is niet nodig, het kan zelfs geld opleveren.

Er is een hoop mogelijk op tijdelijke gronden. Denk aan tijdelijke moestuinprojecten, of zonnepanelen. Ook de plaatsing van een container kan ruimte bieden voor duurzame projecten. Dit zorgt er niet alleen voor dat er meer duurzame initiatieven hun plek vinden in stadsdeel Nieuw-West, ook kan het bijdragen aan bijvoorbeeld een veiliger straatbeeld en een grotere leefbaarheid van het gebied. Bij deze en soortgelijke projecten moet onder andere Gemeenschappelijk Vastgoed of de opdrachtgever Gebiedsontwikkeling van Nieuw-West betrokken zijn. Er is geen aparte projectleider nodig, dit kan de duurzaamheidscoördinator kan uitvoeren.

6. **Onderwijs verbinden met duurzaamheid**
   Met scholieren bouwen aan een betere toekomst

Kinderen en scholieren zijn degenen die in de toekomst de verduurzaming verder zullen moeten oppakken. Het is daarom van belang dat zij al tijdig worden meegenomen in de uitdagingen en mogelijkheden. Op dit moment wordt er al geregeld aandacht aan duurzaamheid geschonken op de basisschool. Echter, op de middelbare school en het mbo is aandacht hiervoor misschien nog wel belangrijker. Dat zijn namelijk momenten waarop leerlingen keuzes maken over hun toekomst. Voor de verduurzamingsopgave zijn veel kundige mensen nodig die dit kunnen uitvoeren. Door scholieren op belangrijke keuzemomenten te informeren en mee te nemen in de ambities en kansen, kunnen zij gemotiveerd worden om voor duurzame banen te kiezen. Hierbij is het belangrijk om de nadruk te leggen op concrete voorbeelden: wat voor werk kan je gaan doen en wat verdien je er eigenlijk mee?

Belangrijke partners in deze opgave zijn de middelbare scholen, de MBO Raad en het Startpunt van Nieuw-West. Vanuit de stad sluit dit idee aan bij het Programma Duurzame Stad, Duurzame Banen, van waaruit geld beschikbaar is mensen op te leiden voor duurzame

banen. Door kinderen en scholieren op deze manier te stimuleren duurzame opleidingskeuzes te maken, dragen we op een integrale manier bij aan allerlei verschillende duurzaamheidsambities en maken we de stad en haar inwoners klaar voor de toekomst.

Dit kan eventueel in samenwerking met de verschillende scholen, maar dit kan ook vanuit de gemeente. In dat geval zijn er wel specialisten op het gebied van duurzaamheid en onderwijs en een projectleider nodig.

Een ander project is het plan van ROC TOP, in samenwerking met Town Making, om een tijdelijke circulaire school op de gronden van de Velodrome te realiseren. Het plan is om dit project volledig uit te laten voeren door studenten van ROC TOP. Hier liggen koppelkansen; het kan dienen als inspirerend voorbeeld én als kweekvijver voor talent.

Onderwerp	**Wie speelt hier een rol?**	**Middelen nodig**	**Budget**	**Inzet**
1. Het stadsdeel komt naar je toe				
Maandelijks terugkerend ontmoetingsmoment	Duurzaamheidscoordinator, stadsdeelbestuurder	Niet van toepassing	Nee	Nee
Electrische bakfiets /wijkpraktijkbus	Niet van toepassing, moet een aanvraag/advies gedaan worden door de duurzaamheidscoordinator	6.000 - 75.000, nog niet gedekt*	Ja	Nee
Communicatiebudget	Duurzaamheidscoordinator en communicatieadviseur	Gedekt via R&D en stadsdeel Nieuw-West	Nee	Nee
2. Aanpak energiearmoede in stadsdeel Nieuw-West				
Subsidie afdeling Wonen	Projectleider energiearmoede bij afdeling Wonen, Duurzaamheidscoordinator, Programmamanagers	75.000 euro subsidie vanuit afdeling Wonen, gedekt	Nee	Nee
3. Meer circulariteit in Nieuw-West				

Bibliotheek der Dingen	Programmamanager sociaal domein, projectleider duurzaamheid, Bibliotheek Amsterdam?	Ja, hoogte en oorsprong onbekend, nog niet gedekt*	Ja	Ja, projectleider duurzaamheid
Ruil- en weggeefkastjes	Donut Coalitie, projectleider duurzaamheid	Ja, hoogte en oorsprong onbekend, nog niet gedekt*	Ja	Ja, projectleider duurzaamheid
Pilot deelmobiliteit in Sloterdijk				
Pilot deelmobiliteit in Sloterdijk	Team Deelmobiliteit, Programmamanager realisatie, gebiedsteam Sloterdijk	Ja, hoogte en oorsprong onbekend, nog niet gedekt*	Ja	Ja, projectleider duurzaamheid
5. Samen werken aan een eerlijke energietransitie waar iedereen profijt van heeft				
Voorstel tot oprichting energiebedrijf	Niemand, dit dient enkel ter signalering	Niet van toepassing	Nee	Nee
6. Kavels (tijdelijk) beschikbaar stellen aan duurzame projecten				
in Sloterdijk III duurzame projecten (tijdelijk) plaatsen	Projectmanager Sloterdijk III, duurzaamheidscoordinator	Niet van toepassing	Nee	Nee
7. Onderwijs verbinden met duurzaamheid				
Scholieren stimuleren om duurzame opleidingskeuzes te maken	Afdeling Duurzaamheid én Onderwijs en Jeugd, projectleider duurzaamheid	Ja, hoogte en oorsprong onbekend, nog niet gedekt*	Ja	Ja, projectleider duur

				zaam heid

* Op dit moment is nog niet duidelijk hoe hoog het budget is, en waar financiering vandaan moet komen. Het stadsdeel stelt een projectleider duurzaamheid aan en hij/zij zal uitzoeken wat er mogelijk is. Als de kosten van realisatie bekend zijn komt deze terugkomen op de staf met een projectplan.

7 Financiële middelen voor realisatie prioritering

Om de hoge duurzaamheidsambities van de Gemeente Amsterdam te kunnen realiseren in stadsdeel Nieuw-West zijn er verschillende financieringsstromen beschikbaar. Allereerst heeft het stadsdeel vanuit de uitvoeringsplannen de mogelijkheid om prioritering aan te brengen. De agenda wordt, naast het ambtelijk opdrachtgeverschapsbudget van stadsdeel Nieuw-West, gefinancierd vanuit bestaande beschikbare financiële cycli en budgetten binnen en buiten de gemeente Amsterdam. Een van de doelen van de Agenda Duurzaamheid Nieuw-West is om zoveel mogelijk van deze budgetten naar Nieuw-West toe te halen. Omdat het jaarprogramma voor 2023 al is vastgesteld door het college van Burgermeester en Wethouders zal er voor projecten die financiering vereisen in 2023 enkel geld zijn vanuit het ambtelijk opdrachtgeverschap. Het grootste deel van de benodigde ambtelijke inzet voor 2023 is gedekt. Ook is het zo dat er vanuit Ruimte en Duurzaamheid voor 28 uur per week een duurzaamheidscoördinator geleverd wordt aan stadsdeel Nieuw-West; deze kosten zijn ook gedekt.

Overzicht bestedingen per hoofdlijnen

Transities en hoofdlijnen	**Korte toelichting**	**Budget in €**	**Totalen in €**
Gebouwde omgeving	- Meer gebouwen aardgasvrij (€ 2,5 miljoen) Uitbreiden en verduurzamen van collectieve warmtenetten (€ 2 miljoen) - Energiezuinige gebouwen (€ 2,5 miljoen)	6.989.000	
Elektriciteit	- Duurzame elektriciteitsbronnen: Zon (€ 1,6 miljoen) Wind en RES (€ 1,9 miljoen) - Elektriciteitsinfrastructuur en aanpak congestie (€ 2 miljoen)	5.526.000	
Haven, industrie en zakelijke markt	- Verduurzamen Haven & industrie (€ 1,1 miljoen) - Verduurzamen zakelijke markt (€ 0,7 miljoen)	1.801.000	
Subtotaal Energietransitie			14.316.000
Circulaire economie	- Overkoepelende activiteiten CE met o.a. onderzoek & innovatie en projecten andere directies (€ 1,4 miljoen) - Branches & industrie – uitbouwen MKB-aanpak (€ 0,4 miljoen) - Gebouwde omgeving (€ 0,8 miljoen)	2.947.000	2.947.000

	- Voedsel & organische reststromen (€ 0,2 miljoen) - Consumptiegoederen (€ 0,1 miljoen)		
Samenhang en netwerken	- Strategisch advies (€ 0,9 miljoen) - Instrumentarium en samenhang andere domeinen (€ 1 miljoen) - Overig (€ 0,3 miljoen)	2.267.000	
Communicatie	Communicatie op het gebied van duurzame energie, circulaire economie en duurzaamheid algemeen.	2.335.000	
Faciliteren en overige kosten	- Faciliteren van initiatieven met o.a. subsidies (€ 0,8 miljoen) - Duurzaamheidscoördinatoren stadsdelen (€ 1 miljoen) - Overige algemene kosten met o.a. bestuurszaken en beheer middelen (1,1 miljoen)	2.956.000	
Subtotaal Samenhang, netwerken en faciliteren			7.558.000
Totaal projecten jaarprogramma duurzaamheid		24.821.000	24.821.000

De volgende tabel geeft aan welke middelen beschikbaar zijn voor het programmaonderdeel Duurzaamheid in de begroting en welke middelen hiervan ingezet worden voor het Jaarprogramma Duurzaamheid 2023.

Beschikbare middelen 2023 en de inzet voor de dekking van het jaarprogramma.

Beschikbare middelen 2023	**Totaalbedrag in €**	**Dekking jaarprogramma**	**Toelichting**
Structureel algemeen duurzaamheidsbudget	2.950.000	2.360.000	Wordt geheel ingezet voor Jaarprogramma Duurzaamheid m.u.v. de volgende posten: - geluid € 265.000 voor uitvoering van Actieplan Geluid. Dit wordt van oudsher gedekt vanuit het duurzaamheidsbudget - watertaken € 325.000 voor o.a. uitwerking van een strategische agenda, samen met het waterschap, waarbij waterkwaliteit, geothermie en hergebruik water drie belangrijke thema's zijn.
Nieuwe coalitiemiddelen*:			

- energietransitie en aardgasvrij	5.000.000	5.000.000	Bestedingsvoorstel voor 2023
- zonne-energie	1.000.000	1.000.000	Bestedingsvoorstel voor 2023
- aanpak congestie	1.000.000	1.000.000	Bestedingsvoorstel voor 2023
Aardgasvrij (2019-2022)	1.650.000	1.650.000	Middelen vanuit vorige coalitieperiode
Klimaatneutraal (2019-2022)	1.530.000	1.530.000	Middelen vanuit vorige coalitieperiode
Circulaire economie	1.250.000	1.168.000	Middelen vanuit vorige coalitieperiode
Duurzaamheidsfonds	100.000	100.000	Budget voor beheerkosten duurzaamheidsfonds
Weesp milieuprogramma	130.000	130.000	
Klimaatfonds Deze middelen staan in de reserve Klimaatfonds	39.300.000	150.000	€ 39,15 miljoen voor bijdragen aan projecten om de stad klimaatneutraal en aardgasvrij te maken. € 150.000 is bestemd voor beheer Klimaatfonds en dit loopt via het jaarprogramma.
Omgevingsdienst NZKG, Milieutaken	11.800.000		Uitvoering wettelijke milieutaken plus een klein deel bovenwettelijke milieutaken. Opdrachtgeverschap ligt bij team Stad van R&D
Subsidies NME-centrum en de Gezonde Stad	800.000		Betreft twee structurele subsidies.
Totaal middelen duurzaamheid in Amsterdamse begroting	**66.510.000**	**14.088.000**	
Rijksmiddelen 2023 voor uitvoering klimaatbeleid. Toezegging van het Rijk dat dit bedrag zal worden uitgekeerd (staat nog niet in de Amsterdamse begroting)	16.400.000	10.733.000	Voor de resterende € 6 miljoen voor 2023 en het restantbedrag van 2022 zal nog een bestedingsvoorstel gedaan worden.
Totaal beschikbare middelen	**82.910.000**	**24.821.000**	

* exclusief coalitiemiddelen CE omdat hier nog geen goedgekeurd bestedingsvoorstel voor is.

Inwoners kunnen ook zelf door middel van het buurtbudget projecten financieren. Vanuit de centrale stad zijn er daarnaast verschillende projecten en programma's waar geld voor beschikbaar is. Ook vanuit de provincie Noord-Holland, het Rijk en de Europese Unie zijn verschillende projecten en programma's die gericht zijn op duurzaamheid.

Daarnaast zijn er subsidies waarop aanspraak gemaakt kan worden, zowel vanuit de Gemeente Amsterdam als voor Amsterdammers, bijvoorbeeld bij de verduurzaming van een pand of bij het starten van een duurzaam initiatief. Ook op andere niveaus zijn er momenteel veel subsidies te vinden. Nadeel is wel dat hier veel tijd en capaciteit gaat zitten. Een uitgebreid overzicht voor bewoners, ondernemers en instellingen is te vinden op nieuwamsterdamsklimaat.nl

Subsidies en andere regelingen voor bewoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen:

Titel	Eigenaar	Omschrijving	Einddatum
Ruimte voor Duurzaam Initiatief	Gemeente Amsterdam	Met deze subsidie kunnen Amsterdam een duurzaam initiatief opzetten	31-12-2022
Subsidie Integraal maatschappelijk initiatief	Gemeente Amsterdam	Met deze subsidie kunnen bewoners een integraal initiatief opzetten.	31-12-2022
Duurzaamheidsfonds	Gemeente Amsterdam	De lening wordt verstrekt voor duurzaamheidsprojecten.	
Energielening	Gemeente Amsterdam	Individuele bewoners kunnen een lening afsluiten om te verduurzamen.	
Energiescan + energiecoach	Gemeente Amsterdam	Maatschappelijke instellingen kunnen gebruik maken van een gratis energiescan + coach om hun pand te verduurzamen.	
Energieadvies VVE's	Gemeente Amsterdam	VVE's kunnen gebruik maken van een gratis energieadvies.	
Buurtbudget	Stadsdeel Nieuw-West	Stadsdeel Nieuw-West stelt geld beschikbaar voor plannen voor bewoners, waaronder duurzame plannen.	
EFRO: Kansen voor West 3	Europese Unie	Kansen voor West III is een economisch stimuleringsprogramma voor West-Nederland, waar de Gemeente Amsterdam geld van ontvangt.	
Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	Bij het verduurzamen van de woning kan subsidie aangevraagd worden.	
Subsidieregeling Elektrische	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	Bij de aanschaf van een elektrische personenauto kan	

Personenauto's Particulieren		subsidie aangevraagd worden.	
Subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	Bij het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed kan subsidie aangevraagd worden.	31 december 2023
Subsidieregeling verduurzaming huis	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	VvE's kunnen subsidie krijgen bij het verduurzamen van woningen.	
Subsidieregeling Emissieloze Bedrijfsauto's	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	Ondernemers kunnen subsidie krijgen bij de aanschaf van een uitstootvrije bedrijfsauto.	